

บทความวิจัย

นวนิยายรักร่วมเพศ : ปัญหาและคุณค่าของมนุษย์

Novels on Homosexuality : Problems and Human Value

วรรณะ หนูหมื่น *

นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Abstract

Seven novels focusing on homosexuality, published between 1976 and 2004, were selected for this study: **Thang Sai Thisam** (1982), **Sen Thang Thi Wangplaw** (2000), **Pratu Thipittai** (1976), **Ngaw Phrachan** (1981), **Baimai Thi Plitpliw** (1988), **Rupthong** (1989) and **Nang-ek** (2003). The common question of these novels is the right to have a different sexual orientation and the dignity of those socially considered sexual deviants. The stories unfold both the protagonists and the antagonists' problems especially when they have to maintain their expected social status to avoid being condemned. Their joy and miseries vary, depending on their solutions of relative maturity, which, in turn, relate to their character or interaction with others. The human value of these troubled characters often appears in their feeling of guilt at inflicting pains on those close to them. Most of the characters

* นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ร่วมวิจัยกลุ่มนวนิยาย ในโครงการวิจัยเรื่อง “โลกทัศน์และพลังทางสุนทรียะในวรรณกรรมไทย (2520-2547)” ซึ่ง รศ.ดร.ดวงมน จิตรจำนงค์ เป็นหัวหน้าโครงการ โดยได้รับทุนเมธีวิจัยอาวุโส จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

in question still keep worthy relationship with others as well as a certain self-respect. Although the lesbians in two of the novels under study are portrayed as antagonists with behaviors conditioned by the way they were raised in the family, the selection of their female victims' narrative viewpoint reduces readers' sympathy for the female deviants. A close examination of the seven novels reveals that Thai society during the last three decades in general did not accept homosexuals. As the authors apparently still adhered to the established norms, the point they raised did not achieve its ends.

Keywords : novels on homosexuality, value

บทคัดย่อ

นวนิยายรักร่วมเพศในช่วงปีพุทธศักราช 2519 ถึง 2547 ที่คัดเลือกมาศึกษา 7 เรื่องคือ **ทางสายที่สาม** (2525) **เส้นทางที่ว่างเปล่า** (2543) **ประตูที่เปิดตาย** (2519) **เงาพระจันทร์** (2524) **ใบไม้ที่ปลิดปลิว** (2531) **รูปทอง** (2532) และ **นางเอก** (2547) มีจุดเด่นร่วมกันที่การตั้งคำถามต่อสิทธิในการตอบสนองความต้องการทางเพศและศักดิ์ศรีในสังคมของผู้ถูกประณามว่าผิดเพี้ยนไปจากบรรทัดฐานของคุณค่าทางสังคม ผู้แต่งผูกเรื่องให้ติดตามการเผชิญปัญหาของตัวละครดังกล่าว ทั้งที่เป็นตัวเอกและฝ่ายปฏิปักษ์ โดยเฉพาะเมื่อจำเป็นต้องรักษาสถานภาพทางสังคมไว้ ความสุขหรือความทุกข์ของตัวละครดังกล่าวแปรตามทางออกที่ประกอบด้วยวุฒิภาวะซึ่งเชื่อมโยงกับลักษณะนิสัยและปฏิสัมพันธ์กับตัวละครอื่น คุณค่าความเป็นมนุษย์ของตัวละครผู้มีปัญหา มักปรากฏในความรู้สึกลึกซึ้งที่ทำให้บุคคลใกล้ชิดต้องเดือดร้อนไปด้วย ตัวละครเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังดำรงคุณธรรมที่กำกับความสัมพันธ์กับผู้อื่น และรักษาความนับถือตนเองไว้ได้ในด้านใดด้านหนึ่ง ถึงแม้ตัวละครหญิงที่แปลกเพศในสองเรื่องซึ่งถูกกำหนดให้เป็นฝ่ายปฏิปักษ์มีพฤติกรรมที่เข้าใจได้ว่าเป็นปัญหาเพราะภูมิหลังของการเลี้ยงดูในครอบครัว แต่การเลือกเน้นมุมมองของตัวเอกฝ่ายหญิงที่ถูกกรูกรักคุกคามก็ดูจะลดทอนความน่าเห็นใจต่อผู้ถูกกล่าวหาว่าผิดเพศ เมื่อพิจารณานวนิยายทั้ง 7 เรื่องโดยภาพรวม กล่าวได้ว่าสังคมไทยในรอบสามทศวรรษยังไม่เปิดกว้างต่อการยอมรับบุคคลรักร่วมเพศ และผู้แต่งยังติดอยู่ในบรรทัดฐานของสังคม ด้วยเหตุนี้การตั้งคำถามของผู้แต่งจึงยังไม่บรรลุผล

คำสำคัญ : คุณค่า นวนิยายรักร่วมเพศ

บทนำ

ด้วยเหตุผลที่นวนิยายกำเนิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการรับสารของยุคปัจจุบัน ที่โลกและสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น และกระทบต่อชีวิตของบุคคลให้ต้องเผชิญข้อขัดแย้งที่ยุ่งยากมากขึ้น พร้อม ๆ กับบุคคลมีบทบาทหน้าที่หลายด้าน นวนิยายจึง “แสดงทุกด้านทุกมุมแห่งชีวิตสมัยใหม่” (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2541: 127) นักเขียนนวนิยายก็จำเป็นต้องเผยแพร่ธรรมชาติในตัวตนของมนุษย์เพื่อเชื่อมโยงกับความเข้าใจปัญหาและการดำรงอยู่ในสังคม การแสดงตัวตนภายในควบคู่กับปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสังคม บ่งชี้ว่าผู้แต่งอาศัยข้อเท็จจริงในความเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นวัตถุดิบประกอบการแสดงปัญหาของปัจเจกบุคคล ดังที่ลีฟ้า (2527 : 21) เห็นว่า “ความเปลี่ยนแปลงในชีวิตคนนั้นเกี่ยวพันกับสังคม” ในการตีความและผ่านการวิจารณ์ชีวิตในบริบททางสังคม ปัญหาการร่วมเพศก็เป็นประเด็นหนึ่ง ที่นักเขียนจำนวนหนึ่งให้ความสนใจ เนื่องจากมีความขัดแย้งกับระบบคุณค่า ที่เป็นกระแสหลักและชวนให้พิจารณาหลายแง่มุม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเนื้อหาของนวนิยายที่สัมพันธ์กับกลวิธีการแต่งและประเมินคุณค่าบทประพันธ์
2. เพื่อศึกษาทัศนะของผู้แต่งต่อปัญหาของมนุษย์และสังคมและคุณค่าของชีวิตในบริบททางสังคมวัฒนธรรมไทย

ความสำคัญของการวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหา กลวิธีการประพันธ์และทัศนะผู้แต่งโยงกับปัญหาและคุณค่าของชีวิตจะทำให้เข้าใจความหมายและเข้าถึงคุณค่าของนวนิยาย ที่ดำรงอยู่ในวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษานวนิยายรักร่วมเพศ ที่พิมพ์รวมเล่มในช่วงพ.ศ.2519-2547 จะวิเคราะห์ผลงานของนักเขียนชาย ซึ่งเป็นคนรักร่วมเพศ จำนวน 2 เรื่องคือ **ทางสายที่สาม** (2525) ของกิริติ ชนา กับ **เส้นทางที่ว่างเปล่า** (2543) ของภาดา และผลงานของนักเขียนหญิงจำนวน 5 เรื่องคือ **ประตูที่ปิดตาย** (2519) ของ

กฤษณา อโศกสิน **เงาพระจันทร์** (2524) ของโสภาค สุวรรณ **ไม้ไม้ที่ปลิดปลิว** (2531) ของทมยันตี **รูปทอง** (2532) ของกฤษณา อโศกสินและ **นางเอก** (2547) ของอัญชัน¹

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาบทประพันธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบริบททางสังคมวัฒนธรรมของการแต่ง วิเคราะห์ตีความบทประพันธ์เชื่อมโยงกับข้อมูลภายนอก วิเคราะห์กลวิธีกับการสื่อความหมาย และประเมินคุณค่าด้วยระเบียบวิธีทางวรรณคดีวิจารณ์ แล้วเสนอผลการวิเคราะห์พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ความมุ่งหมายของนักประพันธ์นวนิยายรักร่วมเพศในรอบสามทศวรรษ

ความขัดแย้งเนื่องจากพฤติกรรมรักร่วมเพศในแก่นเรื่อง ปรากฏครั้งแรกในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน คือ เรื่อง **ประตูที่ปิดตาย** (2519) (อริน พินิจวรารักษ์, 2527 : 65) นวนิยายรักร่วมเพศยุคแรกซึ่งอยู่ในช่วงต้นทศวรรษ 2520 มี 2 เรื่อง คือ **เงาพระจันทร์** (2524) ของโสภาค สุวรรณ และ **ทางสายที่สาม** (2525) ของกิริติชนา บทบาทของตัวละครรักร่วมเพศ บ่งบอกการพัฒนาด้านเนื้อหาของนวนิยายตั้งแต่ พ.ศ. 2516 ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2525: 54) ตั้งข้อสังเกตว่า “เป็นการปฏิบัติการสร้างตัวละครครั้งยิ่งใหญ่” โดยให้เหตุผลดังนี้ “แต่เดิมตัวละครในนวนิยายประกอบด้วยชายจริงหญิงแท้ ดังนั้นการปรากฏตัวละครที่มีลักษณะเป็นคนรักร่วมเพศ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างชัดเจน ยังทำให้นวนิยายเรื่องนั้นแสดงภาพได้ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น”

พฤติกรรมทางเพศของคนที่เราเรียกว่าเพศที่สามปรากฏให้เห็นมากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ถึงแม้ยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง การพัฒนาประเทศแบบตะวันตกตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครเปลี่ยนแปลงไป มีอาชีพบางอาชีพ

¹ การคัดเลือกบทประพันธ์เพื่อศึกษาในงานวิจัยนี้ พยายามให้มีการกระจายใน 3 ช่วงทศวรรษอย่างใกล้เคียงกัน สังเกตได้ว่าเมื่อพิจารณาที่ผู้แต่ง นักเขียนหญิงยกเว้นอัญชัน เป็นผู้ที่มิชื่อเสียงด้วยผลงานในแนวเรื่องชีวิตครอบครัวมาก่อน ส่วนนักเขียนชายคือ กิริติ ชนา มีชื่อด้วยผลงานเรื่องนี้ และภาคานักเขียนใหม่ ซึ่งมีผลงานส่วนใหญ่เป็นเรื่องสั้นที่แสดงชีวิตของชายรักร่วมเพศอยู่จำนวนหนึ่ง

เอื้อให้คนรักร่วมเพศทำงานจนประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง เช่น อาชีพเสริมสวย และตัดเย็บเสื้อผ้า ในขณะที่วงการ “แฟชั่น” ก็มีความนิยมแต่งกายแบบ “ยูนิเซ็กส์” ซึ่งหญิงชายแต่งกายได้คล้ายๆ กันมากขึ้น (อาคม สรสุชาติ, 2525: 168) การขยายตัวทางการศึกษาก็เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศได้แสดงตัวตนว่ามีความสามารถ ไม่ใช่มีความแปลกในเพศสภาพเท่านั้น ดังนักวิชาการผู้หนึ่งกล่าวว่า “I am what I am, and you have to accept me [as] what I am.” (เสรี วงศ์มณฑา, 2525: 178) นอกจากนี้ วงการสื่อสารมวลชนก็เปิดโอกาสให้บุคคลที่ถูกเรียกว่ามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศเปิดเผยตนเองเพราะพฤติกรรมเช่นนี้สามารถเป็น “ข่าวดีดังใจ” ได้ (ชุมศักดิ์ พุกษาพงษ์, 2530: 15)

อย่างไรก็ตาม สุขทุกข์ของบุคคลซึ่งมีพฤติกรรมเช่นนี้ ไม่ใช่สิ่งที่จะเปิดเผยในข่าวสารได้มากนัก จึงเห็นได้ว่า มีความพยายามใช้นวนิยายเป็นช่องทางของการสื่อสารถึงตัวตนในระดับลึกของคนเหล่านี้ โดยตัวเอกมีปัญหาร่วมกันคือต้องเผชิญการต่อต้านพฤติกรรมทางเพศที่ต่างจากบรรทัดฐานของสังคม แม้เขาต้องขมขื่นใจที่ถูกตีฉันทินทา แต่ก็ไม่อาจยุติพฤติกรรมเช่นนี้ได้ นพี ตัวเอกใน**ประตูที่ปิดตาย** ต้องปิดบังและหลอกหลวงคนใกล้ชิดและสังคมด้วยการแต่งงาน ในขณะที่พาณี ใน**เงาพระจันทร์** ซึ่งเป็นเลสเบี้ยนก็ถูกสังคมรังเกียจ เมื่อกระทำการยื้อแย่งหญิงที่รักทั้ง ๆ ที่ตัวละครก็ไม่ได้ประสงค์จะทำตนให้ผิดแปลก แต่ไม่อาจเปลี่ยนตัวตนภายในของตัวเองได้ ไสภาค สุวรรณ (2524: คำนำ) จึงโน้มน้าวให้สังคมมอง “ความรักและการแสดงออกทางเพศที่ผิดธรรมชาติ” ด้วยสายตาใหม่เพื่อเอื้อยยาบาดแผลมากกว่าประณาม ดังกล่าวว่า

ถึงเวลาที่สังคมต้องศึกษาและทำความเข้าใจ อีกทั้งเห็นอกเห็นใจ
และช่วยเหลือประคับประคองผู้โชคร้ายเหล่านี้...ในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์
ให้เขามีชีวิตอยู่ด้วยดี ปราศจากความรู้สึกว่าตัวเองกำลังประกอบความ
ชั่วร้าย เลวทราม เสื่อมเสียหรือจมดิ่งอยู่ในความทุกข์ทางใจแสนสาหัส...

เมื่อผ่านมารวม 2 ทศวรรษ การสร้าง “ความเข้าใจ” ปัญหาและความ
ซับซ้อนในจิตใจคนรักร่วมเพศ ยังเป็นความตั้งใจของภาดา ผู้เขียน**เส้นทางที่
ว่างเปล่า** ซึ่งแถลงว่า หัวใจงานของตน “เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนทั่วไปกับ
เกย์ให้เข้าใจยิ่งขึ้น” (2543: ทักทาย) ในทำนองเดียวกับที่ กิรติ ชนา เขียน

ทางสายที่สาม เพื่อวอนขอสังคมให้เข้าใจคนแปลกเพศและเพื่อ “เปิดเผยถึงจิตใจและความรู้สึกที่แท้จริงในส่วนลึกของบุคคลเหล่านั้น” (2525: คำลงท้าย) กิรติ ชนา ยังใช้นวนิยายสื่อความหมายว่า “บุคคลผู้ประพฤติแปลกเพศ” ยังมีชีวิตด้านอื่นอีก และสามารถ “สร้างคุณงามความดี” ได้เยี่ยงผู้คนทั่วไป ดัง แก้วตัวเอกที่เป็นกะเทย ตัดสินใจ “เลือก ‘เส้นทางอุดมคติ’...เพื่อพิสูจน์ ‘คุณค่าความเป็นมนุษย์’ ของตนอย่างทัดเทียมและสง่าผ่าเผย” ด้วยการอุทิศตนช่วยเหลือให้ความรู้แก่เด็กด้อยโอกาส ในชนบทหลังผ่าตัดแปลงเพศตามความมุ่งหวังของชีวิต การกระทำของแก้วเป็นการ “นำความรักมาสู่มวลมนุษย์ซึ่งถูกทอดทิ้ง” ในทัศนะของ กิรติ ชนา แม้คนเหล่านี้จะ “ถูกรักรักษาและสิ่งแวดลอมทำให้เกิดปมด้อย” แต่ก็สามารถสร้างคุณค่าของความ เป็นมนุษย์ได้ด้วยการเลือกกำหนดชะตาชีวิตด้วยการงานอย่างมุ่งมั่นและเสียสละ

ในนวนิยายรักร่วมเพศในทศวรรษ 2540 คือ **เส้นทางที่ว่างเปล่า** ของภาดา และนางเอก ของอัญชัน ผู้แต่งยังคงเน้นปัญหาความขัดแย้งของบุคคลรักร่วมเพศกับสังคม แต่มีข้อชวนคิดว่าการเลือกวิถีชีวิต ทั้ง ๆ ที่ไม่อาจฝืน **ธรรมชาติ** ของตนน่าจะ ไม่ถูกต้อง (ภาดา, 2543: ทักทาย) ส่วนอัญชัน (2547: คำนำผู้เขียน) ก็ตั้งคำถามให้ ตรวจสอบความเป็นธรรมของบรรทัดฐานทางสังคมที่บุคคลรักร่วมเพศในฐานะ “ผู้ละเมิดกฎธรรมชาติ” ถูกประณามว่าเลวร้ายเสียยิ่งกว่า “ผู้ละเมิดกฎศีลธรรม” อัญชันสังเกตว่า บุคคลที่มีธรรมชาติทางเพศเบี่ยงเบนไปจากคนส่วนใหญ่มักอยู่ใน “เงามืด” ที่สังคมมองไม่เห็นหรือเห็นว่าไร้ตัวตน คนเหล่านี้ “นับวันจะยังต้องการ ยืนขึ้นร้องขอ ‘ความเป็นธรรม’ จากสังคม ซึ่งมีเราทุก ๆ คนช่วยกันเป็นผู้กำหนด ทิศทาง” (192) ความเห็นดังกล่าวชวนให้พินิจพิจารณาว่า บรรทัดฐานทางคุณค่าที่ตายตัว ที่สังคมสร้างขึ้นนั้น ขณะนี้ได้กลายเป็นปัญหากระทบต่อคุณค่าในฐานะ มนุษย์ของคนกลุ่มนี้อย่างน่าเห็นใจ

ปัจจัยของพฤติกรรมรักร่วมเพศในทัศนะของผู้แต่ง

เพื่อจะสร้างความเข้าใจต่อคนกลุ่มนี้ ผู้แต่งส่วนใหญ่พยายามจะแสดงว่า พฤติกรรมซึ่งผิดแผกจากคนทั่วไปมีที่มาอย่างไร ในการค้นหว่า มีแรงผลักดันอย่างไร ให้เกิดการฝ่าฝืนหรือเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคม หากผู้แต่งไม่ใช่ผู้มี ประสบการณ์ตรง ความเข้าใจธรรมชาติของบุคคลรักร่วมเพศที่ผู้แต่งแจกแจงออกมา นั้น ย่อมต้องสั่งสมมาจากประสบการณ์รอง โดยเฉพาะการสังเกตเรียนรู้ชีวิตของผู้อื่น ดังที่โสภาค สุวรรณ (2523: 47 อ้างถึงในสกุลรัตน์ แซ่ด่าน, 2528: 13) ให้

สัมภาษณ์ว่าเขียน**เงาพระจันทร์** จากประสบการณ์การใช้ดนตรีบำบัดทางจิตให้แก่กลุ่มเลสเบียน โดย“ต้องศึกษาชีวิตผู้ป่วย¹ อย่างจริงจังตั้งแต่เกิด การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ การเจริญเติบโตและสิ่งแวดล้อมตลอดจนกลไกทำงานทางจิต ทั้งนี้เพื่อให้โครงเรื่องสัมพันธ์กับหลักวิชาอย่างแท้จริง” หลักวิชาในที่นี้ก็คือ จิตวิทยาที่ให้ความเข้าใจต่อความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของเลสเบียน การใช้จิตวิทยาเป็นพื้นฐานในการสร้างตัวละคร บ่งบอกความพยายามแสดงปัญหาที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงให้มากที่สุด ในขณะที่ผู้สร้างงานวรรณศิลป์ย่อมต้องสนใจชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์อยู่แล้ว หลักวิชาในศาสตร์ต่างๆ ก็มีบทบาทสร้างความมั่นใจมากขึ้น ในส่วนของผู้อ่านการศึกษาตัวละครในแง่จิตวิทยาก็มีประโยชน์ในแง่ที่ “สร้างเสริมความสมจริงให้แก่โลกของวรรณคดีที่ทำให้เราเห็นคุณค่าของวรรณคดีว่าเป็นเครื่องสะท้อนชีวิตจริง” แต่หากใช้บทประพันธ์เป็นเพียงข้อมูลเพื่อ “ແຈກແຈງพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครเข้าตามช่องต่าง ๆ ที่นักจิตวิทยากำหนดไว้” เท่านั้น ก็ “มิได้เป็นเครื่องช่วยในการวินิจฉัยคุณค่าแต่ประการใด” (เจตนา นาควัชระ, 2520: 10)

ในงานวิจัยของนิตยา เข้มเพชร เรื่อง “วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศชายของตัวละครเอกในนวนิยายไทย ตามหลักการทางจิตวิทยา” ผลการศึกษาพบว่า (2535: บทคัดย่อ) นวนิยาย 5 เรื่องคือ**ลูกรัก ประตูปิดตาย พิมพ์ลาบ ไบไม้ที่ปลิดปลิว และรูปทอง** “เสนอรายละเอียดความเป็นมาของตัวละคร อันแสดงถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศได้อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ และทฤษฎีจิตวิทยาสังคมของอีริคสัน” นิตยาเห็นว่า นวนิยายดังกล่าว “เน้นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศของตัวละคร เช่นเดียวกันว่ามีผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญคือ พื้นฐานทางครอบครัวและปัจจัยส่งเสริมรองลงไปตามลำดับคือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลของสังคมแวดล้อมภายนอก” ส่วนเรื่อง **หัวใจต้องไขลาน** “มิได้กล่าวถึงเรื่องราวความเป็นมาที่แสดงถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศ จึงไม่อาจวิเคราะห์ด้านความสมจริงหรือความสมเหตุสมผลในเชิงจิตวิทยาได้” เมื่อผู้วิจัย (นิตยา) ปักใจว่า ภารกิจของ

¹ ในปี พ.ศ. 2513 องค์การอนามัยโลกเห็นว่าความเบี่ยงเบนทางเพศเป็นพฤติกรรมผิดปกติ (abnormal behavior) ซึ่งนับเป็นหนึ่งในโรคของกลุ่ม ICD 9 (International Classification of Diseases, Ninth Revision) (สกุรัตน์ แซ่ด่าน, 2528: 12) แต่ในปี พ.ศ. 2517 สมาคมจิตแพทย์อเมริกันมีมติว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศไม่ถือเป็นโรคจิตอีกต่อไป และบัญญัติให้เรียกว่า sexual orientation disturbances หรือเรียกว่าความผันแปรทางเพศ (อริน พินิจวรารักษ์, 2527: 24)

วรรณกรรม คือ การนำเสนอข้อเท็จจริงตามหลักวิชาการ จึงสนใจแต่การแสดงผลเหตุของพฤติกรรม ถึงแม้ว่าน่าจะมีแง่มุมอื่นที่น่าพิจารณามากกว่าการเทียบนวนิยายกับข้อเท็จจริงทางวิชาการ ดังกล่าวได้ว่า “คุณค่าของวรรณกรรมเป็นคนละเรื่องกับความลึกซึ้ง และความแม่นยำตรงของสังคมศาสตร์” (เจตนา นาควัชร, 2530: 31) นอกจากนี้ฉันยังไม่ได้ศึกษาว่า ผู้แต่งมีทัศนะอย่างไร ที่บุคคลรักร่วมเพศต้องเผชิญและจัดการกับปัญหา อันบ่งชี้ความอ่อนแอ หรือความเข้มแข็งภายในจิตใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดความเข้าใจในสายตาของผู้อื่น

ในนวนิยายทั้ง 7 เรื่องที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาค้นครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ามิจัยสำคัญ 3 ประการ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศ อันส่งผลต่อเพศสภาพของตัวเอง นั่นคือ 1) การ “เกิดมาเป็น” รักร่วมเพศตามธรรมชาติ 2) บทบาทของพ่อแม่ และการเลี้ยงดูในครอบครัว 3) เศรษฐกิจที่กระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัว

เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่า นักเขียนชายมีทัศนะต่างกับนักเขียนหญิงส่วนใหญ่ ทั้งกิริติ ชนาและภาตา สนับสนุนแนวคิดของการ “เกิดมาเป็น” รักร่วมเพศดังที่กิริติ ชนา (2545: 36) ให้ตัวเอกกล่าวอย่างชัดเจนว่า การเป็นกะเทย¹ ของตน ถึงแม้ “ผิดธรรมชาติ” ก็ขอโอกาสได้พิสูจน์ว่าที่ “เกิดมาเป็นเช่นนี้” ไม่ใช่ความผิดของใคร นอกจากตนเอง ส่วนภาตา (2543: 25) ก็กล่าวผ่านสายตาของตัวละครที่เป็นเกย์² ว่า คนที่รักเพศเดียวกัน “เกิดมาเพื่อที่จะเป็น... โดยไม่ต้องมีสาเหตุ” สอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยาของคินซี³ว่า บุคคลรักร่วมเพศนั้น “เกิดมาเป็น (born to be) โดยธรรมชาติ”³ บนพื้นฐานของความคิดนี้ กิริติ ชนา ผู้มีประสบการณ์ตรงในการแปลงเพศ ผู้กระเรื่องให้เห็นว่า การเป็นกะเทยของแก้วไม่เกี่ยวข้องกับความชะงักงันของพัฒนาการในบทบาททางเพศ และไม่มีปมขัดแย้งเพราะขาดความรักจากพ่อแม่ (กิริติ ชนา, 2545: 291) ส่วนภาตาซึ่งเป็นเกย์⁴ ยืนยัน

¹ กะเทย เป็นคำเรียกผู้ชายที่มีความสุขทางเพศกับผู้ชายด้วยกัน แต่บุคคลกลุ่มนี้มีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมเป็นผู้หญิง ในทางการแพทย์เรียกว่า transexual (กิริติ ชนา, 2525: 208)

² เกย์ (gay) เป็นคำเรียกผู้ชายที่มีความสุขทางเพศกับผู้ชายด้วยกัน ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มนี้ยังคงเป็นผู้ชาย ในทางการแพทย์เรียกว่า male homosexual (อริน พินิจวรารักษ์, 2527: 8)

³ ดูเพิ่มเติมในวิทยา นาควัชร (2529: 186-190)

⁴ วิเคราะห์จากการที่งานเขียนทุกเล่มของภาตาเป็นงานที่แสดงชีวิตของคนรักร่วมเพศ สอดคล้องกับทัศนะของเขาที่ว่า “ชีวิตของเกย์ ต้องมองผ่านสายตาของเกย์ ถึงจะเห็นและเข้าใจความรู้สึกนึกคิดลึกๆ ของเกย์ด้วยกัน” (เก็บความจากวรรณธ ศรียาภัย, 2550)

ว่าการเป็นรักร่วมเพศ “ไม่จำเป็นต้องให้สิ่งแวดล้อมชักนำ” (ภาดา, 2543: 25) จึงไม่ได้สื่อสารว่า การขาดพ่อตั้งแต่เด็กของทศวรรษเป็นปัจจัยสำคัญของการเป็นเกย์

ส่วนอัญชันเป็นนักเขียนหญิงคนเดียว ซึ่งเห็นว่าพฤติกรรมทางเพศเป็นสิ่งที่มิมาแต่กำเนิด (อัญชัน, 2547: 173) ก็ยังให้ความสำคัญต่อแรงเสริมจากความสัมพันธ์อันเลวร้ายกับพ่อที่ดุร้ายและลงโทษอย่างรุนแรง สอดคล้องกับปัจจัยของการเป็นเลสเบี้ยน¹ ตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ที่ว่า “ความรู้สึก ‘เกลียด’ และ ‘กลัว’ ที่เด็กมีต่อพ่อ” เป็นเพราะการใช้ “อำนาจบีบบังคับ” อันผลักดันให้เด็กแสวงหาความรักจากเพศหญิงหรือแม่ ซึ่งเป็น “เป้าหมายแห่งความรัก (love object)” มาชดเชย² (ยศ สันตสมบัติ, 2532: 42)

ในกรณีที่เน้นบทบาทของแม่ว่า เป็นปัจจัยให้ตัวละครมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ จะเห็นได้ว่าแม่ละเลยลูกสาว เช่น ใน **เงาพระจันทร์** แม่รักแต่ลูกชาย ชำยยังคล้ายแข่งขันกับลูกสาวตัวเองด้วย (โสภาค สุวรรณ, 2537: 341-342) พาณีจึงขาดความรักและขาดต้นแบบทางเพศ สอดคล้องกับหลักจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกมีอิทธิพลมากที่สุดต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพ อธิบายได้ว่า “ความผูกพันระหว่างแม่และเด็กในขณะที่ยังดุนม เป็นความอบอุ่นและความรักอันดุจดั่งลิ้นซึ่ง ก่อให้เกิดความรู้สึกหวงแหนและผูกพันที่ติดตรึงเด็กไปจนเติบโต” (ยศ สันตสมบัติ, 2532: 116, 41, 43) หากเด็กผู้หญิงขาดความใกล้ชิดกับแม่ ก็จะชดเชยด้วยการเป็นรักร่วมเพศหญิง ทั้งภัญญาใน **นางเอก** และพาณีใน **เงาพระจันทร์** จึงต่างก็ให้ความสำคัญและหวงแหนนมของหญิงที่รัก ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความรักความอบอุ่นที่ตัวเอกโหยหา

นอกจากนี้ โสภาค สุวรรณ ยังแสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยอื่นๆ อีกที่ส่งผลต่อการเป็นรักร่วมเพศหญิง นั่นคือความเกลียดชังพ่อและบรรดาพี่ชายทั้ง 3 คน ที่ล่าสอนทางเพศและไม่มีความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัยและบทบาททางเพศที่เลวร้ายของผู้ชายที่แวดล้อมรอบตัวตั้งแต่เด็กจนโต หล่อหลอมให้พาณีเกลียดผู้ชาย และในขณะเดียวกันก็มีบุคลิกภาพและแสดงบทบาททางเพศเป็นผู้ชายในแบบอุดมคติเพื่อตอบโต้ความเป็นชายอันเลวร้ายในประสบการณ์ของตน พาณีจึงเป็นชายใน

¹ เลสเบี้ยน (lesbian) เป็นคำเรียกผู้หญิงที่มีความสุขทางเพศกับผู้หญิงด้วยกัน ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มนี้ยังคงเป็นผู้หญิง ในทางการแพทย์เรียกว่า female homosexual (ฮาริน พินิจวราภรณ์, 2527: 8)

² Gallop (1982) กล่าวว่า “เลสเบี้ยนหรือรักร่วมเพศระหว่างผู้หญิงด้วยกัน คือ วิธีการที่นำผู้หญิงไปสู่ความใกล้ชิดระหว่างแม่กับลูก(สาว)” (อ้างถึงในยศ สันตสมบัติ, 2532: 130)

ร่างหญิง คือตัดผมสั้น ไม่แต่งหน้า สวมเสื้อเชิ้ต นุ่งกางเกงขายาวและสบู่นุหรี (โสภาค สุวรรณ, 2537: 326) สอดคล้องกับคำอธิบายอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของ หญิงรักหญิง ที่เรียกว่าทอม¹ ในสังคมไทย ว่า

..เกิดจากการผสมกลมกลืนระหว่างการรับและปฏิเสธลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงไทยที่เป็นไปตามบรรทัดฐานตามที่สังคมกำหนด...รวมทั้งวิธีคิดในเรื่องของการมีเสรีภาพทางเพศและเสรีภาพในการแสดงออกทางสังคม การเป็นผู้รับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัว...การรับเอาลักษณะความเป็นหญิงในเรื่องการเอาใจใส่ หรือการให้ความสำคัญกับความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น แต่ปฏิเสธมุมมองทัศนคติในเรื่องเพศแบบผู้หญิงมีต่อผู้ชายและปฏิเสธที่จะ “เป็นผู้หญิง” ตามแบบที่สังคมกำหนด (Megan Sinnott, 1999: 97-119 อ้างถึงในสุไลพร ชลวิไล, 2545: 114)

โสภาค สุวรรณยังเพิ่มปัจจัยอีกอย่างหนึ่งคือ ความเหงาของเด็กในครอบครัวของชนชั้นกลาง เมื่อพ่อแม่ทุ่มเทเวลากับธุรกิจในช่วงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สภาวะดังกล่าวนี้ยังเป็นปัจจัยเสริมของพฤติกรรมรักร่วมเพศชายใน**ประตูที่ปิดตาย** และ**รูปทอง**ของ กฤษณา โอโคกลิน และ**ใบไม้ที่ปลิดปลิว**ของทมยันตี

งานของกฤษณา โอโคกลินและทมยันตี แสดงให้เห็นปัจจัยหลายประการอันส่งผลต่อการเป็นชายรักร่วมเพศ ประการแรก คือ ความห่างเหินของพ่อ กับลูกชาย อันเนื่องด้วยธุรกิจการงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตแบบเมือง ในช่วงต้นทศวรรษ 2520 และ 2530 ประการต่อมาคือลักษณะนิสัยและบทบาทของพ่อ ดังใน**ประตูที่ปิดตาย**และ**ใบไม้ที่ปลิดปลิว** พ่อของนพัสและนิรา ต่างก็เป็นบุรุษเจ้าสำราญเจ้าชู้ และละเลยลูกชายและครอบครัว ส่วนที่**ระในรูปทอง** พ่อแม่ก็หย่าร้างกันตั้งแต่

¹ Jackson (1997) กล่าวว่า “สังคมไทยรู้จักคำว่า ‘ทอม’เป็นครั้งแรกในช่วงปลายทศวรรษที่ 1970 ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจขนาดใหญ่ในสังคมไทย โดยคำว่า ‘ทอม’นั้นเป็นคำทับศัพท์ในภาษาอังกฤษที่ย่อมาจากคำว่า tomboy โดยถูกนำมาใช้ในความหมายที่แตกต่างไปจากความหมายเดิมในภาษาอังกฤษ (ซึ่งหมายถึงเด็กผู้หญิงที่แก่นแก้วคล้ายผู้ชาย)” (อ้างถึงในสุไลพร ชลวิไล, 2545: 112) บุคคลกลุ่มนี้ “ไม่ปรารถนาจะเป็นหญิง แต่ชอบผู้หญิง” ในทางการแพทย์เรียกว่า transgender, transsexual (สุไลพร ชลวิไล, 2545: 96)

เขายังเด็กและต่อมาพ่อก็เสียชีวิต เมื่อลูกชายขาดความใกล้ชิดกับพ่อและขาดต้นแบบของความเป็นชายจึงกลายเป็นคนเปี่ยงเบนทางเพศ ตรงกับคำอธิบายของจิตแพทย์ว่า “ถ้าพ่อประพฤติตนไม่ดีหรือไม่มีบทบาทเด่นในครอบครัว เด็กจะไม่ยอมเลียนแบบบทบาททางเพศของพ่อ ซึ่งเป็นตัวแทนเพศของเขา” (วิทยา นาควัชระ, 2529: 186) นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูลูกชายให้เป็นผู้หญิง หรือไม่ให้ออกาสเรียนรู้บทบาททางเพศจากพ่อในช่วงพัฒนาการทางเพศก็เป็นสาเหตุสำคัญ (ประนอม สโรชมาน, 2524: 171) การที่แม่ “พยายามกันนพี ไม่อยากให้เขาเอาอย่างพ่อ” และพ่อก็กลัวว่านพีจะคลุกคลีอยู่แต่กับแม่และน้องสาว จึงส่งไปเรียนที่โรงเรียนประจำชายล้วน กลับทำให้นพีขาดต้นแบบ ถึงแม้ตัวละครกล่าวว่าแรงจูงใจให้เป็นชายรักร่วมเพศไม่ใช่ความว่าเหว แต่เป็นความภูมิใจที่มีคนมารุมนใจ (กฤษณา อโศกสิน, 2519: 211, 199) แม่ของนिरา ซึ่งขมขื่นและรู้สึกอ้างว้างที่ถูกสามีทอดทิ้ง ก็แสดงความเกลียดชังและเลี้ยงลูกชายตามความปรารถนาที่ “อยากได้ลูกสาวสักคนเอาไว้เป็นเพื่อน” (ทมยันตี, 2537: 320) ส่วนแม่ของทีชะก็ฝึกฝนลูกชายให้เรียนรู้งานของผู้หญิง และชื่นชมยินดีที่เธอ “สามารถถ่ายทอดระเบียบนั้นไว้ได้ทั้งหมด” (กฤษณา อโศกสิน, 2546: 187)

น่าสนใจว่า ในส่วนลึกของจิตใจแล้ว ตัวเอกทั้งสามเรื่องนี้ต่างก็โยยหาความรักจากชายผู้เป็นพ่อ โดยแสดงออกในแบบรักร่วมเพศชาย ดังนिरาและทีชะที่หลงรักและมุ่งมั่นที่จะสมหวังในรักที่จะได้รับจากชายที่สูงวัยกว่าเพื่อชดเชยการขาดความรักจากพ่อ ส่วนนพีกลับอาศัยการตอบสนองทางเพศแบบเกย์ เพื่อทดแทนความใกล้ชิดกับพ่อที่ขาดหายไป พฤติกรรมของตัวเอกดังกล่าวนี้ อธิบายได้ด้วยหลักการทางจิตวิทยาว่า บุคคลเหล่านี้ “มักรอคอยและไขว่คว้าหาความรักจากชายอื่นเพื่อทดแทนความขาด และเพื่อขจัดความคับข้องใจในความปรารถนาที่ซ่อนเร้นอยู่” (ฟรอยด์, 2529: 111)

น่าสังเกตว่า นักเขียนหญิงส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยทางจิตวิทยาอันเกี่ยวพันกับการเลี้ยงดูในครอบครัว โดยแสดงปัจจัยเสริมของวิถีชีวิตในการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่บ้าง แต่ไม่เด่นชัดนัก การเน้นที่มาของการเป็นรักร่วมเพศในงานเหล่านี้ มีนัยสำคัญเชื่อมโยงกับความมุ่งหมายที่จะให้ความเข้าใจต่อผู้ที่ถูกรังเกียจว่าเปี่ยงเบน โดยแฝงข้อชี้แนะต่อการป้องกันปัญหาอันเริ่มขึ้นในสถาบันครอบครัว ส่วนนักเขียนชายที่ไม่ให้ความสนใจต่อที่มาของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหรือสิ่งแวดล้อม เน้นการเผชิญปัญหาของตัวละคร ซึ่งแปรตามลักษณะนิสัยและ

ปฏิกิริยาของสังคม โดยไม่แสดงว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศเป็นพยาธิสภาพที่จะต้องเยียวยาแต่อย่างใด

ปัญหาในชีวิตรักร่วมเพศ

ปัญหาร่วมกันของตัวเอก ซึ่งเป็นบุคคลรักร่วมเพศที่กล่าวไว้ข้างต้นคือความขัดแย้งกับบรรทัดฐานทางสังคม น่าสนใจว่าผู้แต่งทั้ง 6 คนให้ความใส่ใจต่อที่มาของปัญหาและผลของการแก้ปัญหาของตัวละครที่กระทบต่อชีวิตของตนและผู้อื่นแตกต่างกันอยู่บ้าง ดังจะอภิปรายต่อไป

1. การโยกหาความรักในวัยเด็ก : ที่มาของการชดเชยด้วยอัตลักษณ์ทางเพศ

ในนวนิยายที่อยู่ในขอบเขตการวิจัย ประสพการณ์ร่วมในวัยเด็กของตัวเอกส่วนใหญ่คือ ความไม่ใกล้ชิดกับพ่อหรือแม่ หรือทั้งพ่อและแม่ ตัวเอกฝ่ายชายที่เบี่ยงเบนทางเพศมักจะเห็นห่างกับพ่อ ยกเว้นทศวรรษในเส้นทางที่ว่างเปล่า ซึ่งเป็นคนทะเลาะเถียงกัน ไม่ค่อยพ่วงกับความเปล่าเปลี่ยวในวัยเด็กของตนเท่ากับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชีวิตเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ถึงแม้ว่าทศวรรษก็เป็นเด็กบ้านแตกที่พ่อแม่เลิกกัน โดยที่พ่อ “ไม่เคยหันมาเหลียวแลแม้กับเขาเลย” พ่อจึงเป็น “เหมือนคนแปลกหน้าที่ทศวรรษไม่อยากจะรู้จักจนถึงทุกวันนี้” (ภาดา, 2543: 26) ต่างจากตัวละครอื่นที่มีฉากย้อนระลึกถึงวัยเด็กอยู่มาก ความเบี่ยงเบนทางเพศตั้งแต่เด็กของแก้วในทางสายที่สาม สร้าง “ความอึดอัดใจ” ให้พ่อที่ลูกชายถูกเพื่อนบ้านเรียกว่า “ไอ้กะเทย” แก้วรู้ว่า “พ่อไม่ชอบนัก” กับธรรมชาติทางเพศของตน (กิริติ ชนา, 2545: 154,690) แต่เขาก็กังเอยอยากเป็นที่รักของพ่อ แก้วมีประสบการณ์ในวัยเด็กอันโหดร้ายเกี่ยวกับการเป็นลูกคนเดียวและยังแปลกแยกจากเพื่อนในโรงเรียนชายประจำจังหวัดและเด็กชายเพื่อนบ้านรุ่นเดียวกัน เพราะถูกมองว่าออบบางและอ่อนแอเกินไป (157-158) ที่มะในรูปทองไม่ได้อยู่กับพ่อตั้งแต่เด็ก เมื่อพ่อแม่หย่าร้างกันก็รู้สึก “คิดถึงพ่อมาก” ตลอดเวลา 20 ปีที่แยกจากกัน (กฤษณา อโศกสิน, 2546: 7)

ความสัมพันธ์อันเลวร้ายกับพ่อในนางเอก เห็นชัดที่ประสบการณ์ในวัยเด็กอันเจ็บปวดของกัญญา นอกจากใช้ชีวิตใน “โรงเรียนเก่าแก่แบบชาวไร่ชาววังของเด็กผู้หญิง” ยังถูกพ่อเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดด้วยความคาดหวังอย่างสูง ส่วนนินาในใบไม้ที่ปลิดปลิว ก็เป็นลูกคนเดียวที่ถูกพ่อทอดทิ้งให้อยู่กับแม่ตามลำพัง

จึงรู้สึกว่าเป็น “เพื่อนคนเดียวในโลก” (ทมยันตี, 2537: 43) อย่างไรก็ตาม การมีเพื่อนหลายคนซึ่งขัดแย้งแข่งขันกัน ก็ไม่ได้ไปกว่าการเป็นลูกคนเดียว ดังที่พานิรู้สึกได้ว่าชายทั้ง 3 คน “ดีแต่ทำเรื่องร้ายแสบ แข่งขันกับเรานะซี...” พานิยังต้องจากแม่เมื่อถูกส่งไป “อยู่โรงเรียนผู้หญิงล้วน” เพื่อป้องกันการถูกผู้ชายล่วงเกิน แม่อยู่ที่บ้านก็รู้สึก “เหงามาก” ด้วยเหตุที่ “ตั้งแต่เด็กมาแล้ว พ่อแม่ก็เอาแต่ยุ่งกับงานการ” และ “ไม่มีเวลาเอาใจใส่” (โสภาค สุวรรณ, 2537ก: 98, 210, 186) พานิจึงมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับนักเรียนรุ่นน้อง เพื่อชดเชยความรักที่หวังจะได้รับจากแม่ ปัญหาอย่างเดียวกันนี้เกิดขึ้นเหมือนพิใน **ประตูปิดตาย** ถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำตั้งแต่ยังเล็ก นพิเป็นฝ่ายรับในความสัมพันธ์แบบเกย์กับเพื่อนรุ่นพี่ (กฤษณา อโศกสิน, 2519: 317, 200) ซึ่งบ่งชี้ว่า ในจิตใต้สำนึกเขาต้องการความรักจากชายที่สูงวัยกว่าเพื่อทดแทนการขาดความรักจากพ่อ อย่างไรก็ตาม นพิสามารถเปลี่ยนเป็นบทบาทรุกเมื่อเป็นผู้ใหญ่ อาจเป็นเพราะเขามีบุคลิกภาพที่เป็นผู้นำ จึงเลือกเป็นผู้กระทำ ต่างจากนิราที่เกลียดพ่อเพราะ “ดีแต่ทำให้แม่ร้องไห้” เขาจึงหันไป “รักอา” เนื่องจากชัชวรี “ให้ความรักหลานอย่างอ่อนโยน เสมอต้นเสมอปลาย”

เมื่อต้องห่างเหินกับพ่อมานานเกือบ 20 ปี ทีชะก็ไขว่คว้าหาความรักจากเพื่อนผู้ชาย คือ ลาม ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบเกย์กับเขาตั้งแต่เริ่มเรียนมหาวิทยาลัยในวัยประมาณ 18 ปี ส่วนทศวรรษในช่วงเวลาที่เรียกว่าเป็น “ยามกำหนด” ก็บังคับมีเพศสัมพันธ์กับเด็กวัดผู้ชายด้วยกัน ตั้งแต่อายุ 15 ปี ความสัมพันธ์กับชายของทศวรรษ น่าจะไม่มีปัญหาหากเขาไม่หันเหมาสู่การแต่งงานกับผู้หญิง เพื่อผลประโยชน์ทางการทำงาน ต่างจากกะเทยอย่างแก้ว ซึ่งความหวังที่จะได้รับความรักจากผู้ชายอย่างยั่งยืน จะเป็นไปได้ยากยิ่ง แก้วเฝ้ารอธีรพร ชายคนรักที่ได้ทุนไปเรียนต่อทางศิลปะที่ประเทศอิตาลีเป็นเวลา 2 ปี แม้ธีรพรรักแก้ว “แบบผู้ชายชอบผู้หญิง” โดยไม่รังเกียจความเป็นกะเทย (กิริติ ชนา, 2545 : 80) แต่ก็ต้องตัดใจแต่งงานกับผู้หญิง ด้วยเหตุที่ไม่อาจทนต่อการถูกลังคมต่อต้าน

ตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ความเจ้าชู้หรือความไม่เพียงพอทางกามารมณ์เป็นการทดแทน (displacement) ความรักที่ถูกกีดกัน ไม่ให้ได้รับอย่างเพียงพอตั้งแต่วัยเด็ก กลไกทางจิตจึงหาทางออกโดยอาศัยการตอบสนองทางเพศเป็นหนทางฟื้นฟูสภาวะจิต และพัฒนาเป็นบุคลิกภาพและทัศนคติทางเพศอันซับซ้อน (สิริวรรณ สารนาท, 2530: 21) พานิ ชดเชยความ “ว้าเหว่” ตั้งแต่

เด็กด้วยความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับมยุรา นักเรียนรุ่นน้อง แต่ก็หวังจะมีชีวิตคู่กับพิมถึงขนาดที่วางอุบายอย่างใจเย็นให้ได้ใกล้ชิดกัน ส่วนกัญญาเมื่อมีความสัมพันธ์กับอ้อมลูกน้องในที่ทำงาน ก็ยังมุ่งจะผูกมัดพิม (ตัวเอก) ลูกน้องอีกคนไว้ด้วยความพึงใจมากกว่า

นอกเหนือจากขาดความรัก นพีและกัญญายังอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ถูกกำหนดด้วยกฎเกณฑ์อันเข้มงวด นพีต้องปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนประจำชายล้วนตั้งแต่เด็ก ส่วนกัญญาต้องทำตามคำสั่งของพ่อที่เป็นทหารอย่างเคร่งครัด สิ่งที่น่าสนใจก็คือ การแสดงออกเพื่อตอบโต้การถูกบีบบังคับในวัยเด็ก ด้วยการตอบสนองทางกามารมณ์ตามความพอใจ ไร้กฎเกณฑ์ควบคุม ดังที่นพีตั้งใจ “ฝ่าฝืน” ระเบียบของโรงเรียนประจำ ด้วยการแอบมีสัมพันธ์ทางเพศกับเพื่อน (กฤษณา โอโศกลิน, 2519: 200) นอกจากนี้ยังปฏิเสธการกำหนดบทบาททางเพศอย่างตายตัวในความสัมพันธ์แบบเกย์ จึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถูกกระทำหรือเรียกว่า “สาว” มาเป็นผู้กระทำ หรือเรียกว่า “หนุ่ม” (318) นพีมีลักษณะเป็นผู้เสพรสทางเพศเด่นมาก ดังที่เขาใช้ชีวิตยามราตรีในบาร์เกย์เพื่อปลดปล่อยอารมณ์ใคร่โดยไม่คิดผูกพันกับใครเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมที่ไม่พอเพียงทางเพศไม่ชัดเจนสำหรับทศวรรษ ซึ่งผูกพันกับรักซ์ และแสดงให้เห็นว่าไม่อยากรยังยืนกับพนัส ซึ่งเป็นเพียงผู้ผ่านเข้ามาอย่างฉาบฉวย ต่างจากพนัสที่มุ่งมั่นจะผูกมัดกับทศวรรษอย่างจริงจัง

2. ความหวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรัก : สภาวะความไม่มั่นคงทางจิตใจและที่มาของความก้าวร้าวรุนแรง

การหวงแหนความรักและความหวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรัก เป็นความรู้สึกร่วม อันเป็นปัญหาความไม่มั่นคงทางใจของตัวละครเหล่านี้ การแสดงออกว่าหึงหวงคนรักหรืออิจฉาผู้ที่คนรักใส่ใจ ถือเป็นการสะท้อนของความรัก (reflection of love) ตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ การกระทำที่รุนแรงหรือคำพูดที่ส่อเสียด หยาบคายหรือน่าเห็นใจ รวมทั้งการตอบโต้ที่มุ่งหวังจะเอาชนะต่างก็เป็นวิธีการ หรือกลไกการปกป้องความรัก (love defence mechanism) ที่แสดงออกอย่างเด่นชัด แต่แตกต่างกันตามระดับขั้นของข้อขัดแย้งและการโหยหาความรัก ดังพาดพิงใน **เงาพระจันทร์** และกัญญาใน **นางเอก** ที่ต่างก็ใช้ความรุนแรงทำร้ายหญิงคนรัก ที่คิดจะทอดทิ้งตน ทั้งนี้มีปัจจัยเสริมที่ลักษณะนิสัยของ

แต่ละคน และการเติบโตขึ้นมาในครอบครัวด้วย พาณิที่ถูกพี่ชายกลั่นแกล้งและต้องปกป้องตนเองตั้งแต่เด็ก จึงมีอารมณ์โกรธรุนแรง ส่วนกัญญากับบอกกับพิมว่า “พี่รู้ตัวว่าพี่ถ่ายทอดพ่อของพี่มาเรื่องหนึ่ง พี่เป็นคนมีโทสะร้าย” (อัญชัน, 2547: 184) ความหึงหวงของกัญญาที่หวั่นเกรงว่าจะถูกทอดทิ้งและสูญเสียความรักแสดงออกด้วยการตบพิมอย่างแรงและคำทอพร้อมทั้งระบายความใคร่อย่างไม่ยั้ง (152-154) หลังจากทำร้าย พิมด้วย “ฤทธิ์หึงสา” กัญญา ก็ “รู้สึกตัว” และเสียใจที่ใช้ความรุนแรงกับพิม ทั้งยัง “แสดงความอ่อนแอออกมาด้วยเสียงร้องไห้” (156) กล่าวได้ว่า กัญญาหวงแหนและพยายามปกป้องความรักอย่างเต็มที่ โดยมุ่งหวังให้ความรักของพิมช่วยบรรเทา “ความเปล่าเปลี่ยวส่วนลึกของวิญญาณเธอ” (149)

ความโดดเดี่ยวในครอบครัวที่พาณิต้องเผชิญตั้งแต่เด็ก เป็นแรงผลักดันให้เธอหวงแหนความรักในความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงที่ได้รับจากมยุรา พาณิจึงตอบโต้ตั้งผู้ที่จะพรากความรักของมยุราไปจากเธอ ด้วยการถอยรถทับจักรยานที่ตั้งเพิงนำมาหุ้มยุรา (โสภาค สุวรรณ, 2537ก: 187) เพื่อแสดงความไม่พอใจ แต่เมื่อพาณิไม่สามารถเก็บรักษาความรักของมยุราเอาไว้กับตนได้ ความผิดหวัง เสียใจจึงแปรเป็นความโกรธเคืองและการทำร้ายคนรัก อันเป็นปฏิกิริยาต่อความสูญเสีย (201-202) กล่าวได้ว่า ความรุนแรงที่พาณิกระทำต่อมยุรา ได้รับแรงผลักดันมาจากความ “เจ็บใจ น้อยใจ” ที่ถูกทรยศ บาดแผลจากการสูญเสียความรักของพาณิ ยิ่งเจ็บลึกมากขึ้นเมื่อรวมเข้ากับ “ความเหงา” และ “ความแค้น” (205-207) ที่รู้ว่ามีมยุราทอดทิ้งเธอไปอยู่กินกับผู้ชาย ทั้ง ๆ ที่มยุราก็รู้ว่าพาณิรู้สึก “เป็นปฏิกิริยาอย่างรุนแรงกับความสัมพันธ์ระหว่างบุรุษกับสตรี” (108)

ความคับแค้นของนิรา ใน **ใบไม้ที่ปลิดปลิว** เกิดขึ้นจากการถูกรังรอง ซึ่งเป็นอาสะใภ้เยาะหยันในความรักที่ตนมีให้อาซซ์วีร์ แรงผลักดันดังกล่าวนี้ทำให้นิราอยากเป็นผู้หญิง เพื่อจะได้ครอบครองความรักของอาไว้นคนเดียว อันเป็นความปรารถนาตั้งแต่เด็ก ความขัดแย้งภายในเห็นได้อย่างชัดเจนในการย้าคำตอบกับหมอเบนว่า ต้องการ “แก้แค้นผู้หญิงใจร้ายที่หัวเราะเยาะ” (257) ความรักของตน ท่าทาง “เหยียดหยาม หมิ่นแคลน” และคำพูดสบประมาทของรังรองสร้างความเจ็บปวดใจให้แก่นิราอย่างมาก เพราะแสดงว่านอกจากความรักกำลังถูกระรานแล้ว ก็ยังถูกประณามว่า “วิปริต” การตอบโต้เพื่อปกป้องความรักจึงรุนแรงตามคำสบประมาท ซึ่งยิ่งกระตุ้นให้นิราหวงแหนที่จะเก็บรักษาความรักนั้นเอาไว้

ไว้ให้ได้ โดยการทำคัลยกรรมและผ่าตัดแปลงเพศ อันถือเป็นหนทางที่จะได้รับความรักจากอาอย่างคนรัก เพื่อทดแทนการขาดความรักจากพ่อและ “เพื่อเอาชนะ” รังรอง (333) นิรายอมแม้กระทั่งจบชีวิตตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญความไม่มั่นคงของความรัก

ตัวละครรักร่วมเพศที่ไม่คิดเอาชนะด้วยการยื้อแย่งคือ แก้วใน**ทางสายที่สาม** ส่วนที่ชนะใน**รูปทอง**พยายามยืดเวลาแต่งงานของชายที่ตนรัก แก้วเมื่อพลาดหวังก็ยังคิดจะเก็บรักษาความรักของเธอไว้ในความทรงจำ (กิริติ ชนา, 2545: 599) ด้วยเข้าใจดีว่า การเป็นกะเทยคือเหตุผลสำคัญที่ทำให้ธีรพรไม่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับเธอแบบคู่รักได้ (553-554) แม้เจ็บปวด ทั้งแก้วและที่มะต่างก็ยอมรับว่ากฎเกณฑ์ในความสัมพันธ์แบบชายหญิงตามบรรทัดฐานของสังคมมีอิทธิพลต่อการเลือกของธีรพรและชาญสอน เมื่อไม่สามารถครอบครองความรัก แก้วและที่มะจึงมีความรู้สึกอิจฉาคู่สมรสของชายที่ตนรัก แต่ทั้งคู่ก็ทำได้อันแสดงถึงวุฒิภาวะซึ่งสั่งสมมาในชีวิต

เห็นชัดว่า ความหวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรักเป็นปัญหาที่รบกวนสภาพจิตใจของตัวละครที่เบี่ยงเบนทางเพศ และเป็นสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์กับความก้าวร้าวรุนแรงในการแสดงออก ซึ่งทำให้ตัวละครยิ่งถูกสังคมต่อต้าน ยกเว้นตัวละครที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และเผชิญความจริงได้

3. การปกปิดและการหลอกลวง : หนทางหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับสังคม

นอกเหนือจากการโหยหาและพยายามรักษาปกป้องความรัก ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ตัวละครซึ่งเบี่ยงเบนทางเพศรู้ดีว่าต้องเผชิญ คือ ปฏิกริยาในทางลบต่อพฤติกรรมทางเพศที่ต่างไปจากบรรทัดฐานของคนส่วนใหญ่ ตัวเอกจึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับสังคมด้วยการปิดบังความเบี่ยงเบนทางเพศของตนและการหลอกลวงผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงคือ นพิตใน**ประตูที่ปิดตาย**ต้องรักษาเกียรติยศ หรือ “หน้าตา” ของตนและครอบครัว ด้วยการแต่งงานและมีลูกเพื่อปกปิดการเป็นเกย์ ในทำนองเดียวกับที่ที่มะตัวเอกใน**รูปทอง** ปิดบังความเบี่ยงเบนทางเพศของตนด้วยการมีคู่รักเป็นผู้หญิง ทศวรรษ ตัวเอกที่เป็นเกย์ใน**เส้นทางที่ว่างเปล่า** ก็ “ปกปิดธาตุแท้ของตัวเองด้วยการมีครอบครัวและมีลูก” (ภาดา, 2543: 28) สิ่งให้เห็นเด่นชัดคือ ผลกระทบต่อตัวละครหญิงที่เป็นคู่สมรสเมื่อรู้ความจริงในภายหลังจึงลาพยายามปรับตัวเพราะรักสามี ต่างจากพริมเพราที่โกรธและรังเกียจจนต้องหย่าร้าง

ตัวเอกที่เป็นเกย์ อาศัยการแต่งงานเป็นส่วนเสริมสถานภาพในสังคมในระดับที่ต่างกัน นพมีหน้าที่การงานในระดับสูง ส่วนทศวรรษอาศัยการแต่งงานกับพริมาเพื่อมีส่วนในกิจการค้าในครอบครัวของภรรยา ทั้งสองคนต่างมีลูกและรู้สึกผูกพันกับลูก แต่ความรู้สึกดังกล่าวไม่ใช่สิ่งที่เขาคาดหมายมาก่อน ในชั้นแรกการมีลูกน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการหลอกลวงโลกภายนอก แต่ตัวเอกก็ยังมีปัญหา นพวิตกว่าไม่สามารถให้ความสุขทางเพศแก่ภรรยาได้อย่างเต็มที่ เพราะเขากระทำกิจทางเพศกับภรรยาเท่าที่จำเป็น โดยหวังจะมีบุตรเท่านั้น (กฤษณา อโศกสิน, 2519: 84) นพเกรงว่าอาจถูกภรรยาทอดทิ้งไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้ชายคนอื่น ที่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศของเธอได้ตามธรรมชาติ เขาจึงระแวงภรรยาในความสัมพันธ์กับผู้ชายคนอื่น ๆ เขายังหวั่นเกรงว่าจะสูญเสียความมั่นคงในสถานภาพทางสังคมอีกด้วย กล่าวอีกอย่างหนึ่ง การแต่งงานช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่เขาว่าเป็นผู้ชาย “ปกติ” อันเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังที่นพกล่าวถึงการแต่งงานของเขากับภรรยาให้เพื่อนฟัง โดย “แสดงความภาคภูมิใจอย่างมากมายใหญ่หลวงเพียงเพื่อ... จะปกปิดความบกพร่องอย่างสำคัญของตนเองจากสายตาและเสียงซุบซิบของคนภายนอก” (49) แต่เมื่อได้ประจักษ์ว่าตนมีความรักต่อลูก เขาก็ “รู้สึกผิดอย่างลึกซึ้ง” (291) ความรู้สึกของนพเปลี่ยนไปจากที่เคยบอกกับภรรยาว่า “เธอกับลูกจะเป็นถ้วยรางวัลที่ผมต้องตั้งไว้ในห้องรับแขก” (104) ซึ่งหมายความว่า ลูกเมียเป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะหรือความสำเร็จ ที่มีค่าแก่การเอาตัวไถ่สังคม

ส่วนทศวรรษที่แต่งงานกับพริมา ก็เพื่อยกระดับสถานะทางสังคมของตนเป็นสำคัญ เขาเป็นตัวเอกที่ทะเยอทะยานและก็ยังเห็นแก่ตัวจนไม่อาจทนรับ “ความรู้สึกเสียหน้า” เมื่อคนรักที่ตนละทิ้งมีคู่ใหม่ได้ ความรักที่ผูกพันกับการรับเอา โดยปราศจากความสำนึกทางจริยธรรม ด้วยความลุ่มหลงตามค่านิยมเปลือกนอกเช่นนี้ ส่งผลให้ตัวละครต้องเหงาเศร้าในชีวิต ความล้มเหลวของทศวรรษไม่ต่างจากพาณีใน *เงาพระจันทร์* ที่ปกปิดความเบี่ยงเบนทางเพศของตน “เพื่อตบตา” แม่ของพิมเพื่อเธอจะได้มีโอกาสใกล้ชิดและสร้างความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับพิมต่อไป (โสภาค สุวรรณ, 2537ก: 292-293) พาณีไม่ได้แฉต่อความทุกข์ใจของสามีแม้แต่คนเดียว ที่กระอักกระอ่วนกับการ “ตกเป็นเครื่องมือรักษาคณไช้” ของแม่ยาย ทั้งยังรู้สึกทรมานที่ต้องใช้ชีวิตคู่กับเธอ

น่าสังเกตว่า แม่ผู้เป็นต้นตอของความทุกข์ หรือเป็นผู้ร่วมก่อความทุกข์ให้

แก่คู่สามีภรรยา ก็คือแม่ที่คำนึงถึงเกียรติยศทางสังคมเป็นสำคัญจนไม่อาจทำใจยอมรับธรรมชาติทางเพศของลูกที่ขัดแย้งกับสังคมได้ ดังแม่ของพาดิและแม่ของนพิ ในอีกด้านหนึ่ง บทบาทของแม่ในการจัดการกับปัญหาของลูก ยังมีข้อควรพิจารณาคือ เมื่อแม่ ‘ทำใจ’ ยอมรับได้และใส่ใจต่อความเบี่ยงเบนทางเพศของลูก ตัวละครก็อาจจะมีการลังเลใจในการต่อสู้กับความปรารถนาทางเพศที่ขัดกับบรรทัดฐานทางสังคม ดังที่ได้พยายามกระทำ

การแปลงเพศเป็นผู้หญิงเป็นวิธีการแก้ปัญหาของตัวเองที่เป็นกะเทย นำสังเกตว่าแม้ในทางสายที่สามและนิราในใบไม้ที่ปลิดปลิว ไม่ได้มีหน้าที่การงานหรือเกียรติยศทางสังคมที่ต้องรักษาอย่างเคร่งครัด ดังเช่นที่นพิและที่มะ ต้องคำนึงถึงการแปลงเพศของตัวเองทั้งสองนี้ มิใช่เพียงเพราะต้องการเป็นผู้หญิงแต่กระทำเพื่อจัดการกับข้อขัดแย้งของความปรารถนาภายในใจที่แตกต่างกัน แก้วแปลงเพศเพื่อให้มีสภาพร่างกายสอดคล้องกับจิตใจที่เป็นผู้หญิง ดังความรู้สึกที่แก้วบอกกับแพทย์ผู้ผ่าตัดว่า “ฉันคิดว่าความสุขของฉันหลังการผ่าตัดคือการได้รับรู้ด้วยตนเองว่าเราได้เป็นสิ่งที่สมบูรณ์ ได้มีร่างกายที่สอดคล้องกับจิตใจ เมื่อจิตใจไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้แล้ว การเปลี่ยนแปลงร่างกายให้เหมือนจิตใจก็ย่อมเป็นความสำเร็จ...เป็นความสุข” (กิริติ ชนา, 2545: 678) ส่วนนิราแปลงเพศด้วยความมุ่งหวังที่จะครอบครองความรักของอาเพียงผู้เดียว และเพื่อเอาชนะอาสะใภ้ที่เคยสบประมาทเธอไว้ตั้งแต่ยังเป็นเด็กผู้ชาย แต่สิ่งที่นิราไม่ได้คิดถึงก็คือทางออกนี้เป็นการหลอกลวงและไม่จริงใจต่ออาที่เธอผูกพันด้วยเหมือนกับที่หลอกลวงผู้อื่น

ความคับแค้นจนมุ่งมั่นจะเอาชนะ และการโยยหาความรักเป็นแรงผลักดันให้นิราตัดสินใจเพิ่มการผ่าตัดศัลยกรรมตกแต่งใบหน้าและรูปร่างเพื่อปกปิดตัวตนที่แท้จริงและดึงดูดความสนใจของอาให้หันมาหลงรักเธอ การทำศัลยกรรมจนไม่หลงเหลือตัวตนในอดีตของนิรา แสดงว่าเธอมุ่งใช้ความงามเป็นเครื่องมือ ทางออกที่ตัวเองเลือกเพื่อจัดการกับความขัดแย้งทางสังคม อันสะท้อนว่าสังคมไม่ยอมรับตัวตนของคนรักร่วมเพศ กลับนำไปสู่ความพินาศ เนื่องจากยังเป็นการหลอกลวงอยู่นั่นเอง ปมปัญหาอันซับซ้อนของนิราส่งผลให้เธอหาทางออกที่แตกต่างกับแก้วด้วยการเปลี่ยนแปลงชีวิตอย่างสิ้นเชิง แต่กลับล้มเหลว นับเป็นการแสดงความรุนแรงของปัญหาที่ตัวเองซึ่งเป็นกะเทยต้องเผชิญในงานช่วงทศวรรษ 2530 อันกล่าวได้ว่ามีความซับซ้อนกว่างานในทศวรรษ 2520

การที่ตัวละครไม่สามารถแสดงตัวตนอย่างเปิดเผยก็หมายความว่าความคิดของสังคมยังมีพลังมาก ความแปลกเพศเมื่อเกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานก็ยิ่งเป็นจุดอ่อน กัญญาในนางเอกจึงอาจจะสูญเสียตำแหน่งในหน้าที่การงาน เมื่อความเป็น “ผู้หญิง...ลักเพศ” ของเธอกลายเป็นสิ่งที่คู่แข่งที่เป็นผู้ชายรู้ว่าเปิดเผย เพื่อบีบบังคับให้ร่วมทุจริต (อัญชัน, 2545: 169)

กล่าวได้ว่า การเผชิญกับความขัดแย้งทางสังคม เป็นสภาวะที่ตัวเองซึ่งเบี่ยงเบนทางเพศไม่อาจหลีกเลี่ยงหนีพ้น โดยเฉพาะเมื่อมีบทบาทหน้าที่ในระดับสูง ความน่าสนใจอยู่ที่วิธีจัดการกับปัญหาที่ตัวเองเลือกในการดำเนินชีวิต ซึ่งแปรไปตามองค์ประกอบสำคัญ คือ สถานภาพทางสังคม ข้อขัดแย้งกับความต้องการ และลักษณะนิสัยของตัวเอง

4. ความปรารถนาในชีวิตและความล้มเหลว

ลักษณะร่วมของปัญหาในด้านความขัดแย้งกับสังคมที่ตัวละครต้องเผชิญ คือ แม้ในส่วนลึกของการได้ใช้ชีวิตร่วมกับคนรักจะเป็นความปรารถนาสูงสุดในชีวิตก็จำเป็นต้องรักษาสถานภาพไว้ การร่วมชีวิตกับคนรักจึงต้องหลบเลี่ยงให้ไกลห่างจากการรู้เห็นของสังคม แก้วในทางสายที่สามคิดจะให้คนรักพาไปใช้ชีวิตที่สหรัฐอเมริกา ส่วนกัญญาในนางเอก บอกพิมว่าจะซื้ออาคารชุดเพื่อจะได้มาอยู่ด้วยกัน พาณีใน เจ้าพระจันทร์หลบเร้นการรู้เห็นของสังคม ด้วยการเข้าบ้านที่ต่างจังหวัดเพื่ออยู่กับมยุรา ขณะเรียนมหาวิทยาลัย ในทำนองเดียวกับทศวรรษ ในเส้นทางที่ว่างเปล่าที่แอบใช้ชีวิตคู่กับรักษิณที่ที่พักกลางเมือง เช่นเดียวกับนิรา ในใบไม้ที่ปลิดปลิว ก็หวังว่าเมื่อแต่งงานกับอาจะได้อยู่ด้วยกันในอาคารชุดที่จัดเตรียมไว้

ตัวละครส่วนใหญ่มีเป้าหมายที่จะได้มีชีวิตคู่กับคนรัก เพื่อชดเชยการขาดความรักและความบกพร่องในครอบครัว แม้ต้องหลบซ่อนหรือถูกนิทาว่าร้าย แก้วที่กำพร้าพ่อแม่ตั้งแต่อายุ 12 ปี เป็นคน “ต้องการความรักความเข้าใจอีกมาก” และไม่ปฏิเสธชีวิตครอบครัว (กิริติ ชนา, 2545: 291) การแต่งงานกับพงษ์พล ซึ่งมีลูกติดกันจะเป็นหนทางสร้างความอบอุ่นในครอบครัวอย่างที่แก้วปรารถนา เธอจึงคิดว่า “ถ้าเขาขอแก้วแต่งงาน แก้วจะเป็นแม่ที่ดีให้ลูกเจี๊ยบ ลูกของเขา แก้วรู้ว่า แก้วทำได้” (834) ส่วนกัญญาที่ขมขื่นเพราะถูกพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่บีบบังคับให้เคร่งเครียดกับการเรียนเพื่อสร้างชื่อเสียง “เชิดชูวงศ์ตระกูล” (อัญชัน, 2547: 157)

ก็ไม่คิดถึงการแต่งงาน แต่มุ่งหวังที่จะใช้ชีวิตร่วมกับพิม “แบบคู่ฟัวตัวเมียที่ซื้อตรงต่อกันไปจนตาย” (183)

ความรักของคนรักร่วมเพศในนวนิยายเหล่านี้ มีส่วนผสมของความใคร่ ไม่ต่างจากความรักระหว่างหญิงชาย มีข้อสังเกตว่าการหาความสุขทางเพศของเกย์อาจจะไม่อยู่บนพื้นฐานของความรักเสมอไป ในทำนองเดียวกับชายโดยทั่วไปที่ใช้บริการทางเพศจากเพศตรงข้าม นพี้ ก่อนจะแต่งงานกับจิลลา คิดว่า “การเป็นเกย์ไม่ใช่ความผิด[แต่]เป็นเสรีภาพสุดยอดเยี่ยมหนึ่งในโลกที่ใคร ๆ ก็สามารถจะกอบโกยเอาได้ เหมือนกับแสวงหาโลกใหม่ ผู้นำคนใหม่ หรือบทบัญญัติใหม่ ๆ” (กฤษณา อโศกสิน, 2519: 220) อาจเป็นเพราะเหตุนี้ นพี้ก็ไม่คิดมีความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับชายที่มารองรับความต้องการของตน ต่างจากรักซ์ที่รับบทบาทหญิงเมื่อถูกทศวรรษทอดทิ้งไปแต่งงานกับพริมเพรา เพื่อปกปิดความเป็นเกย์และยกระดับสถานะทางสังคม ก็มีความรักครั้งใหม่อย่างแท้จริงกับวิกฤษที่จริงใจและเข้าใจกัน ความผูกพันของทศวรรษกับรักซ์ต่างจากที่นพี้รู้สึกต่อคูนอนที่เป็นชาย ทศวรรษรู้สึกเป็นพิเศษกับรักซ์ เนื่องจากซาบซึ้งในความรักความปรารถนาดีของรักซ์ ทั้งยังรักและผูกพันกับรักซ์อย่างลึกซึ้งอีกด้วย เขาจึงปฏิเสธพนัสเด็กหนุ่มที่มาหลงใหลตน แต่ความต้องการของนพี้ ทศวรรษ รักซ์และพนัส ก็ยังต่างจากความโหยหารักของทีฆะซึ่งขาดพ่อตั้งแต่เด็ก เมื่อ “ได้มีโอกาสเข้ามาคลุกคลี” และใช้เวลาอยู่ร่วมกับชาญสอน ก็รู้สึก “อบอุ่นอย่างแปลกประหลาด” (กฤษณา อโศกสิน, 2546: 176) นีราที่มีพ่อ ซึ่ง “ไม่เคยทำหน้าที่” ให้ความรัก ความเอาใจใส่แก่เธอเลย ก็ “มีความฝันอันสมบูรณ์” ว่า “เธอจะมีบ้าน มีอา” เพื่อชดเชยความบกพร่องในครอบครัวปมด้อยที่ฝังลึกในจิตใจผลักดันให้นีราพยายามสร้างครอบครัวของตนขึ้นมาด้วยการแต่งงานกับอา โดยหวังว่าจะได้เริ่มต้นชีวิตที่อบอุ่นมั่นคง (ทมยันตี, 2537: 190, 138, 51)

เมื่อถูกสังคมต่อต้านพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ นอกจากตัวเอกจะขมขื่นใจแล้ว โอกาสที่จะสมหวังในความรักก็ดูเหมือนมีน้อยมาก น่าเห็นใจว่าแม้คนรักที่เคยมุ่งหวังว่าจะใช้ชีวิตร่วมกัน ก็ไม่สามารถทนแรงปะทะของค่านิยมทางสังคมที่ไม่ยอมรับความเบี่ยงเบนทางเพศได้ ฮีรพรแม้ “รัก” และ “เห็นใจ” แก้วก็คิดว่า “เป็นไปไม่ได้เลยในการสร้างอนาคต...สร้างครอบครัวกับแก้ว ร้วของสังคมสูงเกินไปที่ความรักของผู้ชายที่มีให้กับกะเทยจะเป็นปายข้ามได้” (กิริติ ชนา, 2545: 542) ส่วนพงษ์พลที่วางแผนจะแต่งงานกับแก้วก็ล้มเลิกความคิด ด้วยเหตุ

ที่ต้องคำนึงถึง “ชื่อเสียง” ของตนเองและ “วงศ์ตระกูล” อีกทั้งความรับผิดชอบต่อลูก (848) แม้แต่นวินที่รักแก้ว โดยไม่คำนึงถึง “ความเป็นกะเทยหรือความเป็นผู้หญิงโดยสมบูรณ์” (857) และมีความสัมพันธ์ทางเพศกับแก้วแล้ว ก็ยังไม่กล้าเปิดเผยต่อสังคม

การติดสัมพันธ์ของคนรัก เป็นประสบการณ์ที่เจ็บปวดของทศวรรษใน **เส้นทางที่ว่างเปล่าและกัญญาในนางเอก** เมื่อไม่อาจจะทนรับสถานการณ์ความสูญเสีย ตัวละครก็พยายามยื้อแย่งคนรักกลับมาโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยไม่ได้สำนึกในความผิดพลาดของตนเท่าใดนัก สังเกตได้ว่า ทั้งทศวรรษและกัญญาเป็นคนทะเยอทะยาน และกำลังประสบความสำเร็จในการทำงาน จึงพ่วงกับอำนาจและสถานะของตน ส่วนที่ **มะในรูปทอง** เป็นคนที่ผูกพันกับแม่และมีความรักให้พี่ชาย โดยมีความโหยหาความสุขในครอบครัวที่ขาดหายไปเด่นชัดกว่า เมื่อรู้ว่าซาณูสอนจะแต่งงาน ที่มะผิดหวังจนรู้สึกชีวิตไร้คุณค่า ไม่อยากมีชีวิตอยู่ต่อไป (กฤษณา อโศกสิน, 2546: 256) แต่เขาก็หักใจได้และยินดีแต่งงานกับเรียวข้าวเพื่อให้แม่และพี่ชายมีความสุข ต่างจากนรีนาใน **ใบไม้ที่ปลิดปลิว** เลือกฆ่าตัวตายด้วยความรู้สึกที่สิ้นหวังว่าไม่สามารถพบความสุขในชีวิตรักกับอา ความพินาศของนรีนาเป็นผลของความล้มเหลวที่เธอ “ทุ่มเททุกอย่าง” เพื่อ “จะมีชัยชนะ” (ทมยันตี, 2537: 155) แต่ต้องเผชิญกับความผิดหวังอย่างรุนแรง โดยแม่แต่อาซึ่งหมายปองเธอก็ทอดทิ้งไปอย่างใจดำ หลังรู้ความจริงว่าเธอเป็นหลานชาย (346)

ความรักที่ไม่สมหวัง ยังเกี่ยวเนื่องกับการหลงรักคนที่มีธรรมชาติทางเพศไม่สอดคล้องกับตนเองด้วย ดังที่มะที่หลงรักซาณูสอนโดยไม่รู้ตัวว่าเธอ “เอ็นดู” ตน “เสมอเหมือนน้องชายของตนเอง” (กฤษณา อโศกสิน, 2546: 256) ส่วนพาณีใน **เงาพระจันทร์** ที่ใช้ชีวิตแบบรักร่วมเพศกับมยุรา ก็ไม่เคยรู้ว่ามยุรายินยอมเพราะ “เกรงใจ” ใน “ความดี” ที่พาณีช่วยเหลือมาในยามอับจน (โสภาค สุวรรณ, 2537: 154)

หากจะพยายามให้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาในชีวิตของตัวละครรักร่วมเพศในนวนิยายเหล่านี้ ตัวละครทุกตัวเรียกร้องอิสรภาพทางเพศที่จะสนองความต้องการของตน ส่วนใหญ่ความต้องการดังกล่าวเชื่อมโยงกับปมปัญหาทางจิตวิทยา อันเกิดจากความไม่ลงตัวในการดำรงอยู่ นับตั้งแต่การเลี้ยงดูในวัยเด็ก แม้แต่ตัวละครที่ไม่ปรากฏสาเหตุความเป็นรักร่วมเพศอย่างแน่ชัด ก็ต้องเผชิญข้อขัดแย้งกับสังคมผู้แต่งไม่ปฏิเสธพลังอำนาจของสังคม ซึ่งมีค่านิยมตายตัวโดยเฉพาะทางเพศ

การพยายามชดเชยความรักและความบกพร่องในอดีต ด้วยการกำหนดเป้าหมายอย่างมุ่งมั่นที่จะได้ใช้ชีวิตกับคนรัก ได้ก่อปมปัญหาอย่างรุนแรงให้ตัวละคร ซึ่งมักต้องเป็นทุกข์เพราะความรู้สึกหวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรักจนต้องหลบหนีเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ในขณะที่สังคมก็ต่อต้านพฤติกรรมทางเพศที่ต่างจากบรรทัดฐาน และยังฉกฉวยโอกาสถือเอาจุดอ่อนมาคุกคามให้คนเหล่านี้จำยอมเป็นเบี้ยล่าง อย่างไรก็ตาม วิธีจัดการกับปัญหาที่ตัวละครเลือกในการดำเนินชีวิตแปรไปตามสถานภาพและบทบาททางสังคม ลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคล และวุฒิภาวะที่สั่งสมมา อีกทั้งบทบาทของบุคคลอื่นที่อาจมีลักษณะทั้งต่อต้านและประคับประคอง

คุณค่าของความเป็นมนุษย์

ดังกล่าวแล้วว่า ผู้แต่งทั้ง 6 คน มุ่งใช้บทประพันธ์สร้างความเห็นอกเห็นใจและความเข้าใจต่อตัวเอกและตัวละครสำคัญ ซึ่งถูกประณามว่าเบี่ยงเบนทางเพศ วิธีการที่นำไปสู่การบรรลุผลตามความมุ่งหมายของผู้แต่งคือ การสร้างความรู้สึกร่วมกับตัวละครในการเผชิญปัญหา ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่ปรากฏตรงกันคือ ความทุกข์ของตัวละครเหล่านี้ อันมีที่มาจากความแปลกแยกจากระบบคุณค่าทั้งที่เกี่ยวข้องกับเพศสถานะโดยตรง กับที่เชื่อมโยงกับครอบครัวและหน้าที่การงาน ความทุกข์ของตัวละครมักจะชวนให้ตั้งคำถามว่า การยึดถือคุณค่าตามบรรทัดฐานของสังคมอย่างตายตัว ให้ความเป็นธรรมต่อคนเหล่านี้เพียงใด การปฏิบัติตามธรรมชาติของคนส่วนใหญ่ถือว่าเป็นความถูกต้องเพียงอย่างเดียวหรือไม่ หรือว่าการคงความเป็นตัวตนไว้ตามแบบ “ธรรมชาติ” อีกอย่างหนึ่ง เป็นสิทธิอันพึงมีด้วยเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม แม้ต้องเผชิญกับปัญหาอันหนักหน่วงอย่างค่อนข้างโดดเดี่ยว ผู้แต่งก็ยังแสดงว่าตัวละครมีชีวิตด้านอื่นด้วยและคุณค่าของความเป็นมนุษย์มิใช่สิ่งที่ขาดหายไปจากชีวิตของตัวละครและผู้ที่เขาเกี่ยวข้องกับ ชะนะที่ก็ไม่ได้ปิดบังส่วนต้อยของคนเหล่านี้

1. ความรู้สึกผิด : ความขัดแย้งภายในและการคงอัตลักษณ์

ใน**ประตูปิดตาย** ความรู้สึกผิดของนพี เนื่องจากความเห็นใจในความทุกข์ของภรรยา ผู้รับผลกระทบโดยตรงจาก “ความหลอกลวง” บ่งบอกว่า เขายังคงมีความเป็นมนุษย์ ความรักซึ่งไม่ใช่ความเสนาหาทางเพศรส เป็นคุณค่าทางใจอัน

ยิ่งใหญ่ที่นพได้ประจักษ์และทำให้เขาละอายใจ โดยเฉพาะภายหลังที่จิลลาให้กำเนิดบุตรสาว ความรักต่อเลือดเนื้อเชื้อไขทำให้เขากล้ารับว่าได้ทำผิดที่คิดจะให้ลูกเกิดมาเพื่อ “กู่หน้า” เท่านั้น ในวันที่เห็นหน้าลูก นพรู้สึกคิดถึงขนาด “แอบกรีดน้ำตา” เพราะ “รู้สึกเหมือนว่าตัวเองเป็นผู้ร้ายที่จะกระทำฆาตกรรมและหลบหนีมาสด ๆ ร้อน ๆ” (กฤษณา อโศกสิน, 2519: 291-292) เขาจึงสารภาพกับจิลลาว่า “ผมเสียใจที่เคยคิดร้ายกับแก” (362) คำพูดนี้บ่งชี้ความละเอียดอ่อนในจิตใจของเขายังไม่ได้ແสร้ง เขายังคิดว่าต้องทำหน้าที่พ่อให้ดีกว่าบิดาของตนที่ละเลยหน้าที่นี้ สิ่งที่นพพึงประจักษ์และยอมรับอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงเมื่อเห็นหน้าลูกก็คือความจริงที่ว่า “ธรรมชาติได้เสกสรรค์สิ่งซึ่งถูกต้องที่สุด...บริสุทธิ์ยุติธรรมแน่วแน่...[ผู้ที่] ละเมิดการปรุแต่ง[ของธรรมชาติ]...ดูเหมือนจะไม่มีใครหลุดจากความทุกข์ทรมานไปได้” (340)

อย่างไรก็ตาม เห็นได้ว่าความรู้สึกลึกซึ้งยังไม่อำนาจพอให้เขาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนสลละความเป็นคนรักร่วมเพศ นพเพียงแต่เลิกออกไปหาความสำราญที่บาร์เกย์ และพาเด็กหนุ่มที่มีการศึกษาและมาจากครอบครัวดีมาที่บ้าน โดยการอนุญาตอย่างเต็มใจของจิลลา ปัจจัยที่ทำให้เขาปรับพฤติกรรมก็คือ ความพ่อนปรนของภรรยา ผู้ซึ่งเรียนรู้ว่า “ต้องยอมรับ” ในวิถีทางเพศของสามี โดยไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือ “ทำให้หาย” ได้ (354)

นวนิยายหลังจากนี้ คือเรื่อง**รูปทอง** ซึ่งแต่งหลังจากเรื่อง**ประตูที่ปิดตาย** ถึง 13 ปี ที่ชะไม่ได้แก้ปัญหาด้วยการมีลูกเพื่อตบตาสังคม เขาแต่งงานเพื่อตึงตนเองสู่สภาวะ “ปกติ” ความทู่เข้และความอดทนในการเฝ้ายาวความเบี่ยงเบนทางเพศโดยใช้ความใคร่และความรักอย่างจริงจังของ เรียวข้าว ทำให้ที่ชะซาบซึ้งในความปรารถนาดีและความเสียสละของเธอ หากที่ชะไม่หวั่นไยความรู้สึกของแม่และเรียวข้าวไม่อาสาเข้ามาช่วยเหลือ ก็คงจะยังไม่มีทางออก เขารู้สึกผิดที่เป็น ตัว “ถ่วง” ในชีวิตของเรียวข้าว ซึ่งยินดีใช้ชีวิตคู่ร่วมกับเขาก่อนการแต่งงานตามประเพณี ซึ่งหมายความว่าหากล้มเหลว เรียวข้าวก็จะเปลืองตัวและอาจจะถูกสังคมซ้ำเติม (กฤษณา อโศกสิน, 2546: 391) ที่ชะไม่ใช่คนเห็นแก่ตัว เขาตั้งใจไว้อย่างที่บอกกับเรียวข้าวว่า “จะไม่มืลูก...ถ้าตราบใดใจ...[ยัง] ไม่เข้มแข็งพอ” (293) นอกจากนี้ที่ชะยังอยากจะเป็นน้องที่น่าภูมิใจ เมื่อพี่ชายได้กลับมาสู่ครอบครัว หลังจาก “พญความเจ็บปวดขมใจมามากแล้ว” (328) คุณค่าความเป็นมนุษย์ของที่ชะจึงเห็นชัดที่ความห่วงใยต่อผู้อื่น เรื่องจบลงก่อนที่จะปรากฏผลของการต่อสู้ แต่ก็ไม่ใช่

เรื่องสำคัญเท่ากับได้มีการเริ่มต้นแล้ว

แม้สำนักพิศที่หลอกลวงและละเลยภรรยา แต่ทศวรรษก็ไม่เคยคิดจะเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศ เขาพอใจในธรรมชาติทางเพศของตน เมื่อความจริงเปิดเผย ภรรยาอับอายจนพยายามฆ่าตัวตาย ทศวรรษจึงตั้งใจว่า “หากพรหมเพรา รอดพ้นจากความตายในครั้งนี้ไปได้...เขาจะดีกับภรรยาทุกอย่างและให้ถึงที่สุด จะเอาใจใส่หล่อเลี้ยงและเป็นสามีที่ดี” (ภาดา, 2543: 66) สิ่งที่ควรพิจารณา คือ ความเป็นสามีที่ดี ไม่รวมบทบาททางเพศเข้าไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์ทางเพศที่เป็นเกย์ ไม่ได้ทำลายความสำนึกในความเป็นพ่อ ที่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกชายด้วยความห่วงใย ความเหงาเศร้าในวัยเด็กที่พ่อ “ไม่เคยหันมาเหลียวแล” กระตุ้นเตือนให้เขาตระหนักว่า ต้องทำหน้าที่พ่อให้ดีกว่าบิดาของตัวเองต้องมี “ความรับผิดชอบ” และเอาใจใส่ลูกอย่างสม่ำเสมอ (26) โดยเฉพาะภายหลังหย่าร้างที่ต้องแยกกับลูก นอกจากนี้ทศวรรษยังสำนึกในความผิดที่เคยหลอกลวงและทอดทิ้งคนรักเก่า ด้วยความเห็นแก่ตัวที่อยากมั่งคั่งร่ำรวยและต้องการปกปิดพฤติกรรมทางเพศ ทั้งนี้ แม้ถูกพนัสยิงจนบาดเจ็บ ทศวรรษก็ไม่ถือโทษโกรธเคือง แต่กลับสำนึกผิดที่เคยระบายความโกรธกับพนัสเพื่อคลายเหงา โดยไม่โยนเขาอีกเลย

ไม่ว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศมาจากปมทางจิตที่ฝังลึก หรือปัจจัยทางชีววิทยาหรือไม่ก็ตาม การละเลิกจากพฤติกรรมเหล่านี้ดูแทบจะเป็นไปไม่ได้ ความทุกข์ของตัวละครที่เป็นหญิงรักหญิงดูจะหนักหนาสาหัสและไร้ทางออกเสียยิ่งกว่าชายที่เป็นเกย์ แม้แต่หญิงสาวผู้ที่ตัวละครเหล่านี้หมายปอง ก็ดูจะรู้สึกหวาดกลัวจนกระทั่งรังเกียจตนเองที่ต้องตก “เป็นเหยื่อ” จึงเห็นได้ว่าตัวละครหญิงรักหญิงในนวนิยาย 2 เรื่อง มีสถานะเป็นฝ่ายปฏิกฤษ ไม่ใช่ตัวเอก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณา ผู้เล่าเรื่อง ซึ่งเน้นที่ตัวเอกผู้ถูกระทำ ก็จะทำให้เห็นปฏิกิริยาซึ่งเป็นความรู้สึกบาปตามการกล่อมเกลாதงวัฒนธรรมได้เด่นชัด ในขณะที่ปมปัญหาของฝ่ายปฏิกฤษ หรือจะเรียกว่าตัวละครสำคัญผู้กระทำ จะถูกนำเสนอผ่านการรับรู้ของตัวละครอื่น เช่นตัวเอกผู้ถูกระทำ มากกว่าที่ผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้จะนำเสนอผ่านสายตาของตัวละครผู้กระทำนั้นเอง ความน่าเห็นใจจึงมาอยู่ที่ตัวเอกคือพิม ในเงาพระจันทร์ และพิม ในนางเอก ถึงอย่างนั้นก็ตาม ความน่าเห็นใจของผู้กระทำมิใช่จะไม่มีเสียเลย แต่ก็มักจะถูกกลบด้วยความก้าวร้าวรุนแรงในการแสดงออก

ปัญหาที่ควรพิจารณาก็คือ ตัวละครเหล่านี้ก็ยังคงตระหนักในคุณค่าของ

ความรัก อันเป็นคุณค่าสำคัญของความเป็นมนุษย์ แต่วิธีการแสวงหา หรือการได้มา เพื่อความปรารถนาเป็นวิธีที่ผิด เพราะใช้การรุกร้า บีบบังคับ ทั้งด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเล่ห์กล

ในส่วนของตัวละครที่เป็นกะเทย ความเจ็บช้ำของนิรา (ชื่อใหม่ของคนอื่น รัช) ใน **ใบไม้ที่ปลิดปลิว** อยู่ที่ไม่ยอมรับความจริง ความรักที่ผูกกับการเอาชนะ และการลบความแค้น จึงเป็นการเลือกที่ผิดพลาด ทั้งนี้รวมทั้งสิ่งที่เรียกว่าการ หลอกลวงอีกด้วย นำเห็นใจว่านิราต้องต่อสู้อย่างโดดเดี่ยว ผู้ที่สำนึกผิดต่อการมีส่วนร่วม สร้างความทุกข์แก่เธอแทบจะไม่มี แม้แต่พ่อผู้ให้กำเนิด และอาที่หลงรักหลาน (ใน รูปโฉมใหม่) มีก็แต่นายแพทย์ผู้ผ่าตัดให้ และดูแลทางจิตใจอย่างประคับประคอง เท่านั้นที่จริงใจต่อเธอและมีความรักอย่างที่เราเรียกว่า “รักเพื่อที่จะได้รักประการเดียว” (ทมยันตี, 2537: 360) ทั้งๆ ที่เป็นคนอื่น

ใน **ทางสายที่สาม** นำเห็นใจแก้วที่ต้องเผชิญกับความปวดร้าว เมื่อความรัก ทั้ง 3 ครั้งไม่เคยสมหวัง ด้วยเหตุที่ชายคนรักไม่สามารถทนต่อแรงปะทะของค่านิยม ทางสังคมที่เคียดแค้นคนแปลกเพศ แต่แก้วก็ยังมีความศรัทธาในความดีงาม ไม่ยอมกระทำ ความชั่วเพื่อเอาตัวรอด เมื่อพลาดหวังจากอิทธิพลและพงษ์พล ได้รับรู้ว่ามีใจให้ และตนก็รักชายผู้นั้นอย่างสุดเต็ม ก็หักใจที่จะไม่ครอบครอง ถึงแม้แก้วได้อาศัยการ ปลอบประโลมของจันทร์ เพื่อนรุ่นพี่ซึ่งเป็นกะเทยที่เข้าใจความรู้สึกของแก้ว รวมทั้ง มิตรภาพและความปรารถนาดีของครินยา น้องสาวของนาวิน ที่ให้กำลังใจแก้วตลอด มา แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือการยืนหยัดด้วยตนเอง การผ่าตัดแปลงเพศ เป็นสิ่งที่ทำด้วยความปรารถนาที่จะเป็นผู้หญิงเท่านั้น เมื่อแก้วตัดสินใจไปเป็นครูในชนบท ผู้อ่านได้ เห็นว่าแก้วได้ค้นพบ “ค่าของความรักที่แก้วมีอยู่ในหัวใจของตนเอง” (กิริติ ชนา, 2545: 868) รักซึ่งไม่ครอบครองที่ทำให้มนุษย์มีค่าต่อสังคม

2. คุณธรรมที่กำกับความสัมพันธ์กับผู้อื่นและรักษาความนับถือตนเอง

ในขณะที่สังคมประณามตัวละครว่ามีความเบี่ยงเบนทางเพศและต่อต้าน ตัวตนของพวกเขา คุณธรรมในสัญชาตญาณฝังลึกก็ยังคงอยู่ ด้วยพื้นฐานของการกล่อมเกล่าในวัยเด็ก เห็นได้ว่าแก้วที่เป็นกำพร้า มีหลงตา “เป็นญาติคนเดียว” ที่ให้ความเมตตาดูแลและอบรมสั่งสอนด้วยความปรารถนาดี สิ่งที่แก้วได้รับการเป็นศิษย์วัดในช่วงวัยรุ่นก็คือความกตัญญูคุณ และการให้ที่ไม่หวังผลตอบแทน เหตุการณ์ที่พิสูจน์น้ำใจของแก้วที่ซัดที่สัดก็คือตอนที่แก้วบอก

สุชาวดี ภรรยาของนาวินว่าจะไม่รับเงินแสนแลกกับการเลิกติดต่อกับนาวิน แต่ขอให้สุชาวดีเลิกงานแสดงและมีลูกให้นาวิน ดังที่เขาปรารถนา นั่นคือการทดแทนบุญคุณของนาวินที่โอบอุ้มให้ได้มีงานทำและดูแลตนมาตลอด (กิริติ ชนา, 2545: 424-425)

ในประสบการณ์ด้านที่ไม่เกี่ยวกับทางเพศ แก้วมี “ความนับถือตนเอง...อยู่ในสายเลือด” (236) มีความรักและการให้อภัย จึงเพื่อแผ่ความรักนั้นด้วยการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม (868) ตามพื้นฐานความคิด ซึ่งได้รับการสั่งสอนมาว่า “การให้นั้นคือความสุขที่แท้จริง” (606) นอกจากนี้แก่วังยังยึดถือคุณธรรมสำคัญเป็น “แนวทางของชีวิต” คือ “ประพฤติแต่ความดี มีเมตตาธรรม สุจริตธรรม” (241) ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ได้รับการปลูกฝังมาจากหลวงตา ที่อบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด แม้ต้องเผชิญกับความเจ็บปวดในประสบการณ์ของความรัก ที่ถูกภรรยาของชายคนรักเหยียดหยามว่าผิดเพศและแสดงความหึงหวงอย่างก้าวร้าว แก้วก็ไม่ได้โกรธเคืองหรือเกลียดชังเธอ แต่กลับเห็นใจสุชาวดีที่หวาดหวั่นว่าจะสูญเสียความรักจากสามี น้ำใจของแก่วังเห็นชัดในความกระตือรือร้นที่จะให้เลือดแก่สุชาวดี ซึ่งประสบอุบัติเหตุรถชนจนตกเลือด ขณะตั้งครรภ์อ่อนๆ (515-517) ความปรารถนาดีที่แก้วมีต่อสุชาวดีนั้น ทำให้นาวินไม่สูญเสียบุตรในครรภ์ของภรรยา

ใน **ใบไม้ที่ปลิดปลิว** ความซาบซึ้งในความปรารถนาดีที่หล่อหลอมให้นิรา รักและเคารพจิตแพทย์ของตน หลังจากสูญเสียแม่และต้องใช้ชีวิตตามลำพัง ที่มาของพลังใจในการยืนหยัดดำเนินชีวิตต่อไปได้ ก็คือ ความรักความเข้าใจและกำลังใจที่หมอเบนหยิบยื่นให้นั่นเอง เธอช่วยชีวิตเขาขณะที่เป็นลมหมดสติด้วยโรคหัวใจ ด้วยความสำนึกว่าหมอเบนเป็นผู้ปลูกฝังจิตใจของตนให้แข็งแกร่งขึ้น การให้กำลังใจและเอาใจใส่ต่ออาการเจ็บป่วย ก็คือ การแสดงความรักความห่วงใยต่อผู้ที่บรรเทาความเปล่าเปลี่ยวในชีวิตของตน มิใช่เพื่อหวังผลตอบแทน

ดูเหมือนว่าความหวังที่จะได้รับความรักแท้ในกลุ่มคนรักร่วมเพศ จะเป็นไปได้ยากยิ่ง แต่รักษ์ ใน **เส้นทางที่วางเปล่า** ก็ยังรักวิภทช้อย่างจริงจัง แม้รักษ์เคยเจ็บช้ำที่ถูกทศวรรษทอดทิ้งไปอย่างเห็นแก่ตัว แต่ก็ยังมีเยื่อใยอยู่ในส่วนลึก ถึงกระนั้นรักษ์ก็เอาชนะใจตัวเองได้ จึงไม่ยอมมีความสัมพันธ์กับทศวรรษที่หวนกลับมา รักษ์รักษาความนับถือตนเองไว้ได้ ด้วยจิตใจอันเข้มแข็งและความซื่อตรงต่อวิภทช การหวนกลับมาของทศวรรษที่หวังฟื้นความรักเก่า และทำลายความสัมพันธ์ของรักษ์กับวิภทชจึงล้มเหลว การเป็นคนรักร่วมเพศจึงไม่ใช่ปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญของ

ชีวิตคู่ หากมีความรักแท้และความเข้าใจให้กับคนรัก ซึ่งมีธรรมชาติทางเพศ สอดคล้องกัน เมื่อพนัสได้รับความปรารถนาดีจากภริยา ขณะที่ถูกทศวรรษทิ้งขว้าง และทำร้าย พนัสก็ซาบซึ้งในมิตรภาพจนละอายใจที่เคยคิดร้ายกับภริยา ในทำนองเดียวกับทศวรรษ ที่สำนึกผิดต่อพริมเพราะด้วยความจริงใจ การให้อภัยและความเห็นใจของภรรยา ที่เปิดโอกาสให้เขาได้ติดต่อและเลี้ยงดูลูกบ่วงนั้น ทำให้ทศวรรษได้รู้ซึ่งถึงน้ำใจ

ในส่วนของตัวเองที่จัดเป็นฝ่ายปฏิบัติ ก็ยังเห็นลักษณะด้านบวกแฝงอยู่ เช่น พานีที่ประทับใจในความห่วงใยเอาใจใส่ของมยุรา ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหายไปในชีวิตของตน การให้กำลังใจและปลุกปลอบมยุราที่เสียใจเพราะสอบเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยไม่ได้ รวมถึงการหยิบยื่นเงินทองให้แก่คนรักที่ขัดสน จึงเป็นความอาทรของพานีที่ซาบซึ้งในความรักความใส่ใจของมยุรา ถึงแม้ว่าพานีถือตนว่าเหนือกว่าและบงการชีวิตมยุราจนแทบจะไม่มีโอกาสคิดเอง แต่ก็ทำเพราะห่วงและหวังว่า จะถูกมยุราทอดทิ้ง จึงใช้อำนาจควบคุม บีบบังคับและปิดกั้นอิสรภาพ ไม่ให้มยุรามีความสัมพันธ์กับผู้ชายคนใด

เห็นได้ว่านวนิยายที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยนี้ มิได้มุ่งแต่จะแสดงความเบี่ยงเบนทางเพศ และเน้นเฉพาะฉากที่น่าตื่นเต้น ตัวละครประกอบใน**เงาพระจันทร์** เช่นมยุรามีความสมจริงของความเป็นมนุษย์ คือมีทั้งคุณธรรมและความเห็นแก่ตัว นับว่าสมเหตุสมผลที่มยุราดิ้นรนให้พ้นจากอำนาจของพานี หลังจากที่มีความรักกับเพศตรงข้าม แต่ก็กลายเป็นทำให้พินเข้าไปอยู่แทนที่เธอ ความผิดนี้ทำให้มยุราทุกข์ร้อนและตรอมใจ ไร้ความสุขในชีวิต จนต้องสารภาพต่อพินเพื่อลบล้างความรู้สึกที่ฝังลึกในใจตลอดมา แต่พินก็เข้าใจความบีบคั้นและความทุกข์ทรมานที่มยุราต้องเผชิญในขณะที่ใช้ชีวิตอยู่กับพานี จึงให้อภัย ผู้แต่งจึงสร้างตั่งให้เป็นตัวละครที่น่าประทับใจอีกผู้หนึ่ง คือตั้งไม่รังเกียจและเห็นใจมยุรา ที่ต้องยอมตกเป็นเหยื่อสนองกามารมณ์แบบหญิงรักหญิงของพานี ต่างจากเอกพันธ์ ซึ่งมีชาติตระกูลดี แต่ “ใจไม่กว้างพอ” (โสภาค สุวรรณ, 2537: 67) จึงไม่พยายามทำความเข้าใจต่อเหตุปัจจัยที่ผลักดันให้พินต้องถูกพานีสลวงกิน ส่วนตัวเอกฝ่ายชายคือแผนนั้น เป็นตัวละครที่น่าประทับใจในแง่ที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ผิดพลาด และยังพยายามหาหนทางเยียวยาความเบี่ยงเบนทางเพศให้แก่พานีด้วยความเห็นห่วงอย่างจริงใจในฐานะที่เคยเป็นสามีภรรยากันมาก่อน

ในฐานะสุจริตชน กัญญา ในนางเอก มีคุณธรรมความซื่อตรงและความ

รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ที่ยึดถือปฏิบัติอย่างแน่วแน่ ถึงแม้ต้องขัดแย้งกับผู้ร่วมงานที่ฉวยโอกาสข่มขู่เธอด้วยจุดอ่อนที่น่าอับอาย จนอาจสูญเสียความมั่นคงในหน้าที่การงานและสถานภาพทางสังคม หากพิจารณาข้อกังขาที่กัญญาทวงถามความเป็นธรรมจากสังคม ในข้อที่มีบรรทัดฐานตายตัวจนทำให้ “คนผิดเพศ” ตกเป็นเบี้ยล่างของ “คนผิดศีลธรรม” เป็นไปได้ว่าความแน่วแน่นในการรักษาความสุจริตอาจจะสั่นคลอนไป หากไม่กล้ายืนหยัดต่อการถูกสังคมเดียดฉันท์ว่าเป็น “ผู้หญิงลักเพศ” ไม่ปรากฏข้อบ่งชี้ว่าเธอจะรักษาความนับถือตนเองไว้ได้ยาวนานเพียงใด คำขวญที่ว่า “สุจริตคือเกราะบัง ศาสตร์พ้อง” นั้น จะพอเพียงหรือไม่ที่จะรักษาสถานะในสังคมไว้ในขณะที่ต้องหลอกลวงว่าตนไม่ใช่คนรักร่วมเพศ และหากจะยังคงยึดหลักชัยในพฤติกรรมทางเพศของตน จะแสวงหาคุ้มครองที่รับพฤติกรรมเช่นนี้ได้หรือไม่ จุดอ่อนที่ถูกหยิบยกมาข่มขู่ นั้น แท้แล้วเป็นจุดอ่อนเพราะเจ้าตัวก็เห็นว่าน่าอาย มิฉะนั้นแล้วก็คงไม่หวังที่จะเปิดเผย คำถามเหล่านี้ล้วนแต่แสดงความยากลำบากในการดำรงชีวิตของตัวละคร ที่ต้องเผชิญกับปัญหาเชิงคุณค่าที่เกี่ยวพันกับสถานภาพทางสังคม แม้โลกหมุนเปลี่ยนไปเพียงใด

ทัศนะของผู้แต่งกับมุมมองที่เผยตัวตนอันซับซ้อนของตัวละคร

ในการศึกษาบทประพันธ์ มุมมองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อพฤติกรรมของตัวละครและความหมายของเรื่อง ผู้อ่านต้องพิจารณาว่า “เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใครเป็นผู้เล่าหรือว่าเล่าผ่านมุมมองของใคร” (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช, 2545: 63) นำพิจารณาว่าการใช้มุมมองในนวนิยายรักร่วมเพศ เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของผู้แต่งที่จะโน้มน้าวให้เกิดความเห็นอกเห็นใจตัวละคร ที่มีปัญหาขัดแย้งกับสังคมอย่างไร และประสบผลสำเร็จหรือไม่

1. มุมมองภายใน

สิ่งที่เห็นอย่างโดดเด่นในงานของ กฤษณา อโศกสิน คือการเน้นความขัดแย้งในใจของตัวเอก โดยใช้มุมมองภายใน¹ แสดงสภาวะจิตที่ปั่นป่วน อันเนื่องจากการต่อสู้กับตนเองเพื่อหักห้ามสภาวะความโน้มเอียงของตน ด้วย

¹ มุมมองภายใน คือ “การมองจากภายในของเหตุการณ์” หรือ “มองผ่านตัวละครที่อยู่ในเหตุการณ์” มักปรากฏเมื่อมีผู้เล่าเรื่องเป็นบุรุษที่ 1 แต่อาจอยู่ในการเล่าแบบบุรุษที่ 3 ก็ได้ (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช, 2545: 63)

ความสำนึกว่า กระทำ “ผิด” ดังที่ตนพินิจตนเองว่า

แต่ก่อนนี้เขามีสิทธิ์ที่จะเถียงคอเป็นเอ็นว่า การเป็นเกย์ไม่ใช่ความผิด เป็นเสรีภาพสุดยอดอย่างหนึ่งในโลกที่ใคร ๆ ก็สามารถจะกอบโกยเอาได้ เหมือนกับแสวงหาโลกใหม่ ผู้นำคนใหม่ หรือบทบัญญัติใหม่ ๆ แต่มา บัดนี้เมื่อเขามีจิตสำนึกใ้ใจว่า เขาได้ทำความผิด...และถ้าเขาไม่พยายามแก้หรือชดเชยตัวเอง เขาจะพบความยุ่งยากที่สุดในชีวิต (กฤษณา อโศกสิน, 2519: 220-221)

เมื่อเทียบกับมุมมองภายในของจิตลา ผู้ได้รับผลกระทบให้ต้องอดทน และพยายามจัดสร้างสามียของตนให้ยืนอยู่ในที่อันเหมาะสม ผู้อ่านจะเห็นได้ว่า ในส่วนลึกแม้ผู้แต่งมีความเห็นใจทั้งสองฝ่าย แต่เข้าข้างตัวเอกฝ่ายหญิงมากกว่า โดยเฉพาะในการแต่งงานที่เหมือนถูกหลอก ต้องรับความทุกข์เพราะแคลงใจว่าชาวลิซจะเป็นจริงจนได้รับคำบอกเล่าของสามีว่า “ผมเป็นไบเซ็กชวล” หลังจากนั้นผู้เล่าเรื่องเผยมุมมองภายในของนพิวว่า “ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะยอมรับว่าตัวเองเป็นเกย์” (221) ในตอนที่จิตลารับรู้ว่ามีความสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกัน และเขาตั้งใจว่า ถ้าภรรยาทนได้ต้องการสิ่งใดก็จะให้ทุกอย่าง อารมณ์ของจิตลาจากเสียงเล่าแบบผู้รู้ (ซึ่งนพิวไม่ได้ล่วงรู้) อยู่ในคำบรรยายว่า “น้ำตาขานขึ้นมาเต็มตาจิตลาลอยอย่างกลืนไม่ได้...ด้วยความสงสาร เห็นใจเขา และสงสาร เห็นใจตัวเองด้วย” (104) ความสงสารเห็นใจนพิวเป็นกำลังให้จิตลาประคับประคองชีวิตคู่มาได้ด้วยดี โดยเฉพาะเมื่อมีลูกด้วยกัน ดังที่นพิวคิดถึงจิตลาล่าว่า “ความเป็นแม่กระมังที่ลบความเหี้ยมกระหาย ที่จะทำสิ่งอื่นซึ่งเคยสำคัญยิ่งสำหรับหล่อน...หย่าร้าง แยกกันอยู่โดยพฤตินัย ปลุกปั้นให้เขาเป็นอย่างที่เขาไม่ได้เป็น และไม่สามารถจะเป็น” (356) ในอีกแห่งหนึ่ง การเกิดของลูกทำให้นพิวยอมรับกฎธรรมชาติ และตั้งคำถามกับตัวเอง ดังข้อความว่า

ภาพที่ลูกของเขาดูดนมหล่อนอย่างหิวกระหาย แต่มีความสุขนั้น ชวนให้เขาประทับใจ...วิญญาณของความเป็นพ่อแล่นโลดออกมาทีละน้อย โลกสร้างสตรีเพศมาให้กำเนิดบุตร ให้อาหารบุตร และทำอีกหลายสิ่ง ที่ผู้ชายไม่มีวันจะทำได้...มันเป็นความอ่อนโยน นุ่มนวล ที่ไม่จำเป็นจะต้องเรียกว่า กฎ แต่ความแน่นอนตายตัวของมันต่างหาก ที่ทำให้มันกลายเป็นกฎ...เป็นความศักดิ์สิทธิ์ เด็ดขาด ดิ้นไม่ได้ จนแม้กฎหมายก็ต้องแพ้มัน

แล้วเหตุใด ตัวเขาเองได้ทำสิ่งที่เป็นการปฏิเสธรรรมชาติอันยิ่งใหญ่นี้
(344-345)

ในรูปทอง ที่มะยอมรับกับเรียวข้าวคนรักว่า ตนไม่ปกติ (กฤษณา อโศกสิน, 2546: 310) เขาตัดสินใจจะแก้ไขตนเองให้ปกติ เพราะ “ทนเห็นแม่ผิดหวังไม่ได้” (334) จึงตัดสินใจไปใช้ชีวิตคู่กับเรียวข้าว โดยยังไม่แต่งงาน ที่มะขอให้แม่เข้าใจว่า “วันหนึ่งเลือดต้องไป...ไปต่อสู้อะไร ฟ่าฟัน ไปทดสอบ ‘อะไร’ บางอย่าง เพื่อให้ตัวเองได้รู้ว่า ตัวคือใคร” (349) ในมุมมองของที่มะ เขาบอกตนเองว่า “จะต้องต่อสู้กับศึกในอก ถ้าเป็นศึกช่วงชิงหญิงสาวยังจะง่ายกว่าศึกช่วงชิงตนเอง” (392) มุมมองภายในของที่มะทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่า ภายหลังรับโทรศัพท์ของลาก ที่ก่อกวนและยั่ววนอารมณ์ เขาสามารถเอาชนะตัวเองได้ด้วยสติ ถึงแม้มีแรงกระตุ้นให้วนกลับไปสู่ “เซตต้องห้าม”

ที่มะเกิดอาการกลัวลาก...กริ่งเกรงอิทธิพลในตัวเพื่อนชายขึ้นมาจับใจ อยากไปอยากคุยก็เกรงอยากอยู่บ้าง เหมือนอาหารจานอร่อยที่ตัวเองเคยลิ้มลอง แต่เรื้อมาเนิ่นนาน เมื่อมันเลี้ยวกลับมาลบล่อยอยู่ต่อหน้า เขาก็ใคร่จะได้ชิมตามคำชวนเชิญอีกครั้งพร้อมกับบอกตัวเอง

‘ครึ่งสองครึ่งคงไม่เป็นไร’

แต่ครึ่งสองครึ่งสำหรับเรื่องนี้...เขาเองก็รู้ดีว่าย่อมเป็นสะพานพาดไปถึงครั้งที่สาม จนถึงที่ร้อยได้ แต่ต่อนั้น เขาก็จะต้องวนกลับไปเสพติดอีกคราวนี้แหละ จะไม่มีวันถอนตัวได้เลย (399-400)

การเล่าเรื่องแบบผู้รู้ ที่เน้นมุมมองภายใน นอกจากแสดงความขัดแย้งภายในใจของที่มะ ยังทำให้ผู้อ่านเห็นใจ และเอาใจช่วยที่มะให้เอาชนะการรุกร้าของการเสพติดทางเพศของตนเองได้สำเร็จ ในขณะที่มุมมองภายในของเรียวข้าวที่เอาตัวเองเข้าแลกกับความสุขของคนรักก็คือ ความสงสารทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและ “กลัวการสูญเสีย ‘เพศชาย’ ไปอีกหนึ่งหน่วย” (198) เรียวข้าวจึงรับสารจากรัสสะ พี่ชายของที่มะได้ว่า อยากให้เธอ “เป็นคนแรกที่จะช่วยดึงน้องชายกลับมาจาก อาณาจักรแห่งความกลัว” เมื่อเขาขอลงกลางทางหลังจากไปเที่ยวด้วยกัน (198, 200) บทบาทของเรียวข้าวก็คือ ผู้มีศรัทธาและถึงขนาดเสียสละ ภาพของ

เรียวข้าวบรรยายผ่านมุมมองของอำพัน แม่ของทีมะว่า “อำพันพยายามจะนึกว่านี่คือที่พักพิงของลูก...เรียวข้าวคือแพทย์หญิงที่เต็มไปด้วยศรัทธา หล่อนกำลังลงมือใช้ความรู้ความสามารถทั้งหมดที่ตนเองมี...ทุ่มเทรักษาใช้ของบุคคลที่หล่อนรัก ให้รอดจากการเจ็บป่วยเรื้อรัง” (381) การ “อยู่ก่อนแต่ง” ของทีมะกับเรียวข้าวจึงไม่ใช่การหลอกลวง แต่เป็นความพยายามเยียวยาด้วยความหวัง โดยยอมถูกกล่าวหาว่า品行ชนประเพณี

ความหนักใจในปัญหาชีวิตครอบครัวของทศวรรษ ในเส้นทางที่ว่างเปล่าเป็นความทุกข์ที่ผู้อ่านรับรู้ผ่านเสียงเล่าแบบผู้รู้ ซึ่งไม่ใช่ตัวละครในเรื่อง ความสำนึกผิดของตัวเอกที่เผยด้วยมุมมองภายในของเจ้าตัว แสดงให้เห็นว่า การจงใจแต่งงานกับหญิงสาวที่ร่ำรวยเพื่อปกปิดความเป็นรักร่วมเพศของตนและเล็งผลถึงความมั่งคั่ง ไม่อาจสร้างความสุขในชีวิตได้ เมื่อต้องเผชิญกับความปวดร้าวของภรรยาที่เจ็บไข้ในการผินทอนใช้ชีวิตคู่กับสามีที่เป็นเกย์ ผลของการหลอกลวงยังกระทบถึงสภาพจิตใจของลูกด้วย ชั่วร้ายที่ตนเองก็ไม่อาจแก้ไข โดยสละความเป็นเกย์ออกไปได้ และต้องซ่อนเร้นความสัมพันธ์แบบชายรักร่วมเพศอย่างน่าเวทนา ความละเอียดและรู้สึกผิดต่อลูกเมียที่ต้องเป็นทุกข์เนื่องจากความเห็นแก่ตัวของตนเอง นับเป็นความทรमानใจ ที่ผู้อ่านรับรู้ผ่านเสียงเล่าของผู้รู้ ซึ่งเผยให้เห็นความว้าวุ่น เจ็บปวดใจของทศวรรษ ว่า

...เขาคิดไม่ตกกับปัญหาที่เกิดขึ้น ทำถูกแล้วหรือ ที่มาหลอกลวงผู้หญิงคนหนึ่ง ปัญหาทั้งหมดเขาเป็นคนก่อขึ้น หากทศวรรษยอมรับความจริงในชีวิตเรื่องราวก็คงไม่เกิดขึ้นเช่นนี้ ตอนนั้นเขาสนใจเพราะจ๊อบใจ สงสารเด็กชายไร้เดียงสา และก็นึกสมเพชเวทนาตัวเอง (ภาดา, 2543: 14)

ในทางสายที่สาม ความเจ็บซ้ำของแก้วเป็นเพราะผิดหวังจากธีรพร ซึ่งไม่กล้าฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมมาใช้ชีวิตคู่กับเธอ จึงเลือกแต่งงานกับผู้หญิง แก้วตั้งคำถามว่าตน “เกิดมาวิปริตผิดเพี้ยน” เหมือนยอมรับคำประณามของสังคม แต่สิ่งที่แก้วเข้าใจดี คือ จิตใจของตน ซึ่งสังคมมักมองข้ามไปและแบ่งแยกอย่างฉาบฉวย แก้วพูดกับตนเองว่า

...โอ...ฉันเกลียดตัวเองเหลือเกิน...ฉันเกลียดการหลอกลวงของธรรมชาติที่สร้างชีวิตของฉันขึ้นมาให้ผิดไปจากชีวิตของคนทั้งหลาย

คูลี...ใบหน้าของฉัน ก็คือ ใบหน้าของผู้หญิง มีส่วนใดบ้างเล่าที่เป็นหน้าของผู้ชายทั้งคอ ทั้งบ่า ทั้งแขน ทั้งมือ ฉันคือผู้หญิงคนหนึ่ง ที่สำคัญที่สุดคือ ใจของฉัน ก็คือ ใจของผู้หญิง ถ้าฉันจะต้องใช้มีดกรีดอกควักหัวใจออกมา เพื่อให้คนทั้งโลก ที่ดูถูกเหยียดหยามฉันว่าฉันเป็นกะเทย ได้เข้าใจว่าฉันเป็นผู้หญิง โดยให้เขาได้เห็นหัวใจของฉันเป็นเครื่องพิสูจน์ เพื่อให้เขายอมรับว่า ฉันเป็นผู้หญิงที่เกิดมาในร่างของเพศชาย ฉันก็จะยอม (กิริติ ชนา, 2545: 553-554)

วิธีหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับสังคม ด้วยการแต่งงานเพื่อปกปิดความเบี่ยงเบนทางเพศ นอกจากสร้างความทุกข์ให้แก่คู่สมรสที่ถูกหลอกหลวงแล้ว ตัวละครที่เป็นรักร่วมเพศก็เจ็บปวดไม่ต่างกัน ดังใน**เงาพระจันทร์** ที่ผู้แต่งใช้มุมมองภายในของพาณีที่เป็นทอม แสดงความอดัดใจในการมีเพศสัมพันธ์กับสามี ความ “ทรมาน” ของพาณีเป็นสิ่งที่ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจผ่านการบรรยายความรู้สึกนึกคิดของตัวเธอเองที่เคย “ตะโกนใส่หน้า” แฟนผู้เป็นสามี ว่า

‘ฉันไม่ต้องการเป็นเมียคุณ...มันทรมาน...ได้ยินมั๊ยแฟน...ทรมาน...ไม่ต้องการให้คุณเข้าใจฉัน ชะแหยง จะอ้วกแตกทีนั้น...ฉันไม่เหมือนผู้หญิงอื่น ฉันไม่ต้องการเป็นฝ่ายรับ...เข้าใจไหม... ฉันต้องการเป็นฝ่ายเสนอ แล้วคนที่สนองฉัน ก็ต้องไม่ใช่ผู้ชาย ฉันเกลียดความแข็งกระด้าง... กล้ามเนื้อ...ของคุณ...เกลียดกระทั่งไรชนที่หน้าอกคุณ...นั่น...หน้าแข็ง แขนแมนก็อีก ฉันต้องการความอ่อนนุ่ม ความสวยงามอ่อนหวาน...ไม่ใช่หน้าอกเป็นแผง กล้ามเป็นมัดอย่างนั้น ฉันต้องการความอ่อนนุ่มเต่งตึง หอมกรุ่น ...เข้าใจเสีย’ (โสภาค สุวรรณ, 2537: 221)

กัญญาใน**นางเอก** ไม่สามารถขัดขืนจิตใจอย่างหญิงรักร่วมเพศได้ แม้จะพยายามมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามแล้ว ตัวเอกคือพิมเป็นผู้รับฟังคำบอกเล่าของกัญญาพร้อมกับผู้อ่าน การเปิดเผยความรู้สึกนึกคิดของกัญญาเกิดขึ้นเพราะหวังจะได้รับความเห็นใจ

“ตอนเริ่มต้นกับคนแรกของพี่ พี่พบว่าตัวเองไม่ได้เกิดความรู้สึกในทางพิศวาส...กับบทรักบทใครของเขาเอาเสียเลย ตอนนั้นพี่ก็ยังเชื่อว่า เป็นเพราะพี่ยังไม่ได้พบคนรักใคร่ถูกใจจริง ๆ พี่ถึงพยายามให้โอกาสตัวเองกับคนอื่น ๆ แต่ไม่ว่าเป็นใครที่เข้ามา พี่ก็รู้สึกกับทุกคนเหมือนกันหมด พี่รู้สึกไม่ผิดกับว่า ตัวเองกำลัง

มีอะไรทำนองชู้สาวกับพี่น้องที่กอดคอคลานตามกันมาจากท้องแม่ แล้วใครมันจะทำได้ลงคอ แฉ่เน็กก็เกลียดตัวเองขึ้นมาแทบจะผูกคอตาย พี่ถึงเริ่มเข้าใจว่า พี่คงเกิดมาเป็นหนึ่งในพวกเขา มีธรรมชาติในจิตใจไม่ต่างจากพวกเขา แต่ความที่พี่ต้องเกิดอยู่ในเพศ ในเนื้อหนัง...ของอีกเพศหนึ่ง ที่มองจากภายนอกเห็นได้ทันทีว่าผิดต่างจากเขา จึงยากที่เขาจะทะลุเรื่องของเนื้อหนังลงไปเห็นจิตใจของพี่...” (อัญชัน, 2547: 162-163)

การเริ่มต้นค้นหาอัตลักษณ์ทางเพศของกัญญา โดยที่ผู้เล่านำเสนอผ่านสายตาของกัญญาเอง ทำให้ผู้อ่านเห็นความทุกข์ของเธอ แต่โครงเรื่องและพฤติกรรมที่กัญญาใช้เล่ห์หักด้นพินิจให้สนองความปรารถนาของตน ย่อมแสดงด้านมืดแห่งราคะมากกว่าความรักที่พร่าบ่นหา การที่ผู้แต่งจงใจให้ตัวเอกผู้ถูกกระทำเป็นผู้เล่าเรื่องตั้งแต่ขึ้นชมในความเมตตาและบุคลิกภาพของกัญญาที่น่าทึ่ง ในฐานะหัวหน้างานอย่างที่เรียกว่า “นางเอก” ทำให้ผู้อ่านเห็นใจพินิจ เมื่อถูกกัญญาล่อลวงเกิน พินิจพยายามลบล้างความรู้สึกผิดบาป โดยมีความสัมพันธ์ทางเพศกับเพื่อนชาย ซึ่งยังไม่ถึงกับรัก (145) ความรู้สึกผิดและการหาทางออกเช่นนี้บ่งชี้อำนาจมหาศาลของกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ครอบงำพินิจอยู่ ผู้อ่านได้รับรู้เหตุผลที่เธอกระทำผ่านการบรรยายความรู้สึกด้วยมุมมองภายในของเธอว่า

ช่วงขณะนั้นฉันคำนึงอยู่แต่ว่า...คำนึงแต่ว่า พี่เบ้งช่วยให้ฉันเกิดความรู้สึกว่าหยาดน้ำอุ่น ๆ ในตัวเขาขณะหลังเข้าในตัวฉัน เป็นเสมือนน้ำฝักบัวรดลงล้างชำระสิ่งสกปรก ซึ่งยังคงอยู่ตามซอกเนื้อตัวฉัน ให้หลุดออกไปจนสะอาดหมดจด พร้อมทั้งจะเย็นขึ้นรับรู้อรุณและความหมายของวันใหม่ต่อไปอย่างผู้หมดมลทิน (144) (เน้นโดยผู้วิจัย)

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้แต่งเลือกแสดงมุมมองของเรื่องผ่านสายตาของพินิจ ซึ่งเป็นตัวเอกที่ถูกกรกรำจนต้อง “หนีตัวเอง” ก็กระตุ้นให้ผู้อ่านขบคิดถึงความลึกลับในสัญชาตญาณทางเพศ ซึ่งซับซ้อนกว่าที่คนทั่วไปเข้าใจ พินิจเป็นคนที่เติบโตอย่างอบอุ่นด้วยความรักของพ่อแม่และไม่ได้โยยหาความรักจากเพศเดียวกันอย่างกัญญา ยังอดหวั่นไหวกับสัญชาตญาณนี้ไม่ได้ ดังคำบรรยายอารมณ์ความรู้สึกของตน ด้วยมุมมองภายใน ขณะมีเพศสัมพันธ์กับกัญญา ว่า

เรากอดจูบคลุกเคล้ากันต่ออีกพักใหญ่อยู่ภายในร่มมืด ๆ ไม่พิดกับคนที่หิวชมขานกันมาจากไหน ฉันรู้สึกเหมือนขณะนี้กำลังตกอยู่ในความฝันครึ่งหลับครึ่งตื่น ครึ่งล่องลอยอยู่บนสวรรค์และครึ่งจมอยู่ในนรก ทั้งที่ส่วนหนึ่งรู้ว่ามันคือฝันร้าย ซึ่งเต็มไปด้วยสิ่งวิปลาสพอแรง แต่ก็ไม่มีสักช่วงขณะเดียวที่ฉันจะขัดชินเธอได้ จนเสร็จสิ้นอ้อมหนาซึ่งกันแล้ว ฉันถึงตื่นขึ้นจากโลกมหัศจรรย์ที่เข้าไปเมื่อครูนี้อย่างงง ๆ งวย ๆ ความเคลิ้มคล้อยยังลอยอ้อยอิ่งอยู่รอบตัว (150) (เน้นโดยผู้วิจัย)

ใน**เงาพระจันทร์** การเน้นความสับสนทางอารมณ์และความคิดของตัวเอง ทွึงต่อความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศยังปรากฏในความรู้สึกนึกคิดของพิม ซึ่งมีภูมิหลังห่างไกลมาจากพาณิซึ่งเป็นเลสเบี้ยน ผู้แต่งใช้บทสนทนาเสริมความเข้าใจต่อมุมมองของพิม ให้ผู้อ่านเห็นความขัดแย้งระหว่างความอยากรู้อยากลองในอารมณ์เคลิบเคลิ้มของเพชรสกับความรู้สึกยับยั้งใจและความรู้สึกผิด อันเป็นการแสดงตัวละครโดยอ้อม (indirect characterization) ดังตอนที่พิมระบายความรู้สึกต่อการถูกพาณิรุกเร้าและลวนลามให้แม่ฟังอย่างเปิดเผย ว่า

“แม่ขา” เสียงลูกสาวพิมพ้ำแว่ว ๆ “พิมกลัวว่าเราจะมาตามกวนใจพิมอีก นี่พิมก็เขียนบอกเขาไปว่า ไม่อยากไปปิ้งด้วย ทั้งใจหนึ่งมันก็อยากไป อยากรู้ความสุขที่เขาจะสอนให้นะ มันเป็นอย่างไร มันจะเหมือนกับที่เขาทำให้พิมเพลอไพลไปบ้างอย่างครั้งนั้นหรือเปล่า แต่อีกใจ ก็บอกว่ามันผิด ไม่ถูกต้องเลย มันเป็นเรื่องชั่ว มันเป็นเรื่องรู้สึกของอะไรคะแม่...พิมผิด ทำความชั่วมีผลโทษไหมคะแม่” (โสภาค สุวรรณ, 2537ก: 273)

ไม่ว่าความปรารถนาทางเพศของพิม จะเป็นเพราะธรรมชาติส่วนหนึ่งถูกเร้าหรือไม่ก็ตาม การยับยั้งควบคุมตนเองไว้ได้ ก็คือ ผลของการกล่อมเกลாதางวัฒนธรรม และกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งผู้แต่งเองก็ดูเหมือนว่ายืนอยู่ข้างนี้ด้วย

2. มุมมองภายนอก

ในสถานการณ์ที่ตัวละครเผชิญความขัดแย้งภายใน มุมมองภายนอกที่แสดงทัศนะของผู้อื่น ที่อยู่ภายนอกเหตุการณ์ เป็นองค์ประกอบที่ให้ความเข้าใจ ซึ่งจะช่วย

บรรเทาปัญหาได้ ดังที่แม่ของพิมในเงา**พระจันทร์** กล่าวกับลูกว่า

“...สิ่งที่พิมกลัว ไม่อยากกลับไปเผชิญกับมันอีกนะ เป็นสิ่งที่มีอันตราย... ความรู้สึกที่พิมถามแม่ มันเป็นธรรมชาติของคน ของความเป็นสาว...ที่ผลักดันให้ หัวใจเรียกร้องหามันอีก แต่ก็ยังดีที่พิมมีปัญญา มีสติ มีความฉลาดพอจะรู้ว่า มัน เป็นอันตราย...” (โสภาค สุวรรณ, 2537ก: 274)

ใน **ใบไม้ที่ปลิดปลิว** ผู้อ่านได้รู้ว่า ความโดดเดี่ยวที่ถูกพ่อละเลยและทอดทิ้ง ก่อให้เกิดปมปัญหาในใจของนิรา แต่ผู้แต่งแทบจะไม่เผยมุมมองผ่านสายตาของพ่อ ของนิราเลย อาจกล่าวได้ว่า ชายผู้นี้ไม่มีความซับซ้อนพอ เนื่องจากขาดความคิดและ ไม่ละเอียดอ่อนที่จะสำนึกได้ จึงเสปซไปวัน ๆ นอกจากนี้ ทมยันตียังนำเสนอปม ปัญหาทางจิตของนิรา ผ่านสายตาของหมอเบน ซึ่งเป็นจิตแพทย์ที่ใกล้ชิดกับเธออีกด้วย การให้ความเข้าใจต่อปัญหาของตัวเอกจึงดูน่าเชื่อถือ ดังที่หมอเบนเผยให้เห็น ความรู้สึกนึกคิดของนิราที่มีต่ออาว่า ชัชวีร์เป็น “บุรุษ...ผู้ที่นิราใฝ่ฝัน” ความปรารถนาของนิรา “เป็น ‘ปม’ ของเด็ก...ที่หวังจะให้พ่อของตนเป็นใครสักคน” และคนที่นิรารักเป็นคนซึ่งมีลักษณะอย่าง “ที่หวังจะให้พ่อเป็น” (ทมยันตี, 2537: 121) ความคิดของนิราที่หมอเบนมองเห็น เผยให้อ่านเข้าใจความรักที่ผูกกับความ แค้นและการเอาชนะ ซึ่งนำไปสู่จุดจบของเธอเมื่อล้มเหลว การย้ายอย่างสม่ำเสมอของ ผู้เล่าที่เป็นมุมมองภายนอกว่า “คนสองอารมณ์...ยามใดที่อารมณ์ปะทะกัน ตัวเอง แลหะจะพินาศ” นับเป็นวิธีหนึ่งที่กระตุ้นความอยากรู้ และบอกล่วงหน้าถึงจุดจบใน ชีวิตของตัวเอกในเรื่องอีกด้วย

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปมทางจิตของนพี ใน**ประตูที่ปิดตาย** ก็เล่าผ่านสายตาของ ตัวละครที่ใกล้ชิดกับตัวเอก คือ แม่และภรรยาของเธอ แม่ของนพีกล่าวกับจิลลาถึง มูลเหตุที่อาจส่งผลต่อความเป็นเกย์ของลูกชายว่าคือความวิตกกังวลของ ตน ที่เขา “อยู่กับ แม่แล้วก็น้องผู้หญิง” อีก 3 คนที่บ้าน จึง “พรางเขาไปไว้โรงเรียนประจำ เมื่อเขายัง เล็กเกินไป” จิลลาจึงวิเคราะห์สภาพจิตใจและปมปัญหาของนพีด้วยมุมมองของ ตัวเธอเองว่า “เขาจะต้องว้าวุ่นอย่างมากในโรงเรียนประจำ และแล้วก็ความพบ ความอบอุ่นอย่างใหม่ คือรสสัมผัสจากเพื่อนชาย” (กฤษณา อโศกสิน, 2519: 212, 209)

น่าสังเกตว่า ภาดา ซึ่งเป็นนักเขียนชายรักร่วมเพศยืนยันทันอย่างหนักแน่นว่า

ไม่อาจเปลี่ยนแปลงความเป็นชายรักร่วมเพศได้ ต่างกับนักเขียนหญิงคือกฤษณา อโศกสินที่แสดงความคาดหวังว่า “ยังพอรักษาได้” มุมมองภายในของทีฆะ ตัวเอกชายใน **รูปทอง** ที่ตั้งใจมั่นจะปรับความผิดใจทางเพศของตน จึงสอดคล้องกับมุมมองภายนอกของตัวละครที่เข้าใจเขา ไม่ว่าความคิดนี้จะอยู่บนฐานความจริงเพียงใด หรือไม่ การใช้มุมมองที่โน้มน้าวผู้อ่าน มีความสัมพันธ์กับการแสดงตัวตนของตัวละครด้วย ใน **รูปทอง** ผู้อ่านสามารถแยกแยะได้ว่าตัวละครได้เข้าใจตัวเองมากน้อยกว่ากัน ลากซึ่งเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศกับทีฆะประมาณ “ห้าหกปี” เริ่มตั้งแต่เรียนมหาวิทยาลัยด้วยกัน ตอบคำถามถึงความเหงาของทีฆะอย่างคนที่ไม่รู้จักเพื่อนดีพอ และค่อนข้างหลงตนเอง ว่า

“ก็... ไม่เห็นเหงาอะไรนี่อะ...อาจจะ... อาจจะเหงาบ้าง เพราะเขาคิดถึงพ่อเขา มันก็เป็นธรรมดาของคนที่ยากได้อะไรมาเติม... แต่...” แววดาผู้พูดบอกความเชื่อมั่นเมื่อกล่าวต่อ “แต่ผมคิดว่า เมื่อเรามีกันและกันแล้ว เลือเขาก็เลยไม่ตะเกียกตะกายอะไรนัก” (กฤษณา อโศกสิน, 2546: 203)

ความเห็นต่อสภาพจิตใจของทีฆะ ด้วยมุมมองของลาก ทำให้ผู้อ่านคิดต่อไปว่าลากขาดความละเอียดอ่อนจึงเข้าใจไม่ถึงความทุกข์ของเพื่อน องค์ประกอบนี้เพิ่มความรู้สึกเห็นใจต่อทีฆะแก่ผู้อ่านยิ่งขึ้น และทำให้ผู้อ่านประทับใจในความมุ่งมั่นตั้งใจของเรียขวาวที่จะดูแลรักษาทีฆะไว้

ใน **เงาพระจันทร์** ความเข้าใจของผู้อ่านต่อพาดิณีมาจากคำบอกเล่าของแผนที่สนทนากับพิม โดยเล่าตามการวิเคราะห์ของหมอที่เขาไปปรึกษาพูดคุยด้วย

“เมื่อหมอถามผมเกี่ยวกับประวัติพาดิณี ผมตอบเท่าที่พอนึกได้ ไม่ได้ใกล้ชิดกันนัก... จำได้ว่า คุณนพพรเป็นคนแปลก แม่ลูกเหมือนจะแข่งขันกันเอง เป็นศัตรูมากกว่าเป็นมิตร...แม่นะ ดูจะพูดอยู่เสมอว่า พาดิณีแกร่งกร้าวเป็นผู้ชาย เขาไม่เคยแต่งตัวเป็นผู้หญิงมากนัก ไม่ใช่หรือพิม... คุณนพพรไม่มีเวลาอยู่กับลูกสาวมากนัก ก็เลยพยายามเชิญให้ลูกแกร่งเท่าๆกับลูกชายคนอื่น ๆ ทำลายความรู้สึกส่วนที่เป็นผู้หญิงจนหมดสิ้น” (โสภาค สุวรรณ, 2537: 341) (เน้นโดยผู้วิจัย)

การรับรู้และเข้าใจต่อที่มาของปัญหาในจิตใจของพาดิณี ผ่านสายตาของแผนที่เล่าโดยอ้างอิงคำอธิบายตามมุมมองที่หมอให้เหตุผล ทำให้ผู้อ่านเห็นจริงหรือคล้อยตามหลักการที่ดูน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม ไม่อาจสร้างความเห็นใจได้เท่ากับการ

ใช้มุมมองภายใน ที่เผยความร่ำร้องภายในอย่างเช่น ความเหงาเศร้าของนิรา (ใบไม้ที่ปลิดปลิว) และทิมะ (รูปทอง) ได้ ความมุ่งหวังของผู้แต่งที่จะสร้างความเข้าใจต่อบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าวิปริตทางเพศ จึงดูจะยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะเมื่อโยงกับปฏิกิริยาของผู้ที่ถูกกระทำ ซึ่งมีสถานะเป็นตัวเอกของเรื่อง พฤติกรรมของพาณิที่ตามรั้งความทิมอย่างไม่ลดละ ไม่ต่างจากที่กัญญาตาม “ล่า” เพื่อครอบครองทิมอย่างก้าวร้าว สร้างความทุกข์แก่ตนเองและผู้ที่ยืนอ้ากว้างรัก นับเป็นพฤติกรรมที่ไม่สร้างสรรค์ และไม่สมกับความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ในเงาพระจันทร์ มุมมองภายนอกของแม่ของทิมที่เห็นว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศของพาณิ “วิปริตผิดธรรมชาติ” โดยเปรียบกับเงาพระจันทร์ที่ “บิดเบี้ยวไม่สวยงาม” ทั้งยัง “ไม่ยอมให้ทิมหลงติดไปในเงานั้น” เพราะชีวิต “อาจจะมืดมิดตลอดกาล” (โสภาค สุวรรณ, 2537: 19) บ่งบอกความมัวหมองและความตกต่ำทางคุณค่าของคนรักร่วมเพศ อาจเป็นไปได้ว่าผู้แต่งยังตกอยู่ในค่านิยมของสังคม ที่ยังไม่ยอมรับพฤติกรรมรักร่วมเพศอย่างสนิทใจ และเกรงอยู่ลึก ๆ ว่าจะถูกกล่าวหาว่าส่งเสริม

สรุปและอภิปรายผล

นวนิยายรักร่วมเพศที่ศึกษานี้ มีคุณค่าเด่นชัดด้วยความพยายามนำเสนอ มุมมองที่หลากหลายให้เห็นว่า บุคคลที่ถูกประณามว่าผิดแปลกจากคนทั่วไป มีตัวตนอันซับซ้อนหลายด้าน ไม่ว่าที่มาของความเป็นคนรักร่วมเพศจะเป็น “ความจริง” อันเชื่อถือได้เพียงใด และยังเป็นข้อถกเถียงกันในทางแพทยต่อไป บทประพันธ์เหล่านี้ได้แสดงพลังอำนาจของสังคมที่ทำให้คนเหล่านี้มีความทุกข์อย่างยากจะหาทางออกได้ จึงต้องเผชิญกับความขัดแย้งในระบบคุณค่าของสังคม เมื่อไม่อาจเปลี่ยนแปลงตัวตนภายในได้ วิธีจัดการกับปัญหาของตัวละคร มีความแตกต่างกันตามระดับชั้นของข้อขัดแย้งของความต้องการภายในกับสถานภาพทางสังคม กล่าวคือ ยังมีสถานภาพทางสังคมสูงเพียงใด ความขัดแย้งกับบรรทัดฐานทางสังคม ก็ยิ่งเพิ่มความทุกข์แก่ตัวละครเพียงนั้น บางคนจำเป็นต้องหลอกลวงด้วยการแต่งงานเพื่อมิบุตรไว้ “กัญญา” ที่เลวร้ายไปกว่านั้น ผู้ที่เล็งผลที่ความมั่งคั่งและสถานภาพสูงทางสังคม ต้องเผชิญปัญหาการสูญเสียคุณค่าทางจริยธรรม ซึ่งแสดงว่าต้องกลายเป็นคนที่ไม่อาจนับถือตัวเองไปด้วย ทศนะว่าความสัมพันธ์กับเพศเดียวกันมักไม่ยั่งยืน ด้วยความไม่เพียงพอของตัวเอก หรือด้วยเหตุที่คนรักของเขาไม่อาจทนต่อความรู้สึกถูกต่อต้านได้โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับสังคม เป็นทศนะที่สวนทางกับความคิดว่า

ปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญของความรัก ไม่ได้อยู่ที่เพศสภาพ หากคู่รักมีความจริงจังและมอบรักแท้ให้แก่กันอย่างเข้าใจในความเป็นรักร่วมเพศ ทั้งนี้หมายความว่าบุคคลต้องปลดปล่อยตนจากความขัดแย้งกับสังคมได้ด้วย

การให้ความสำคัญกับความรักและความใคร่ นอกจากบ่งบอกความรุนแรงของการโหยหาความรัก ยังชี้ว่าตัวละครเหล่านี้พยายามขจัดเชยความบกพร่องในชีวิต แม้หวาดกลัวต่อการถูกสังคมต่อต้าน ก็ปรารถนาให้คนรักช่วยบรรเทาความปวดร้าวใจ อย่างไรก็ตาม ความหนักหน่วงของปัญหาที่ต้องเผชิญอย่างค่อนข้างโดดเดี่ยว ก็ไม่ได้บั่นทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของตัวละครไปโดยสิ้นเชิง ดังนพใน**ประตูปิดตาย** รู้สึกผิดเพราะเห็นคุณค่าของความรักที่ทำให้ภรรยายอมทนทุกข์ และยอมผ่อนปรนด้วยความเข้าใจในธรรมชาติทางเพศของตน จึงช่วยประคับประคองชีวิตคู่ให้ดำเนินต่อไปได้ ส่วนทศวรรษใน**เส้นทางที่ว่างเปล่า** แม้หลอกหลวงและละเลยภรรยา รวมถึงเรียกร้องตามความต้องการอย่างเห็นแก่ตัว ก็ยังรู้จักสำนึกผิด แต่ก็สายเกินไปสำหรับชีวิตคู่ ถึงกระนั้นเขาก็รักและใส่ใจลูกชายอย่างจริงจัง ส่วนทิฆะใน**รูปทอง** มีความห่วงใยความรู้สึกของมารดา และพี่ชาย อีกทั้งเห็นค่าความศรัทธาของเรียวข้าวหญิงคนรัก จึงตั้งใจจะ “ช่วงชิง” ตัวตนของตนกลับสู่ภาวะ “ปกติ” ตัวละครที่จัดได้ว่าล้มเหลวคือตัวละครที่ถือความต้องการตนเป็นใหญ่ โดยไม่หวั่นว่าคนที่ตนบอกว่ารักจะทนทุกข์สักเพียงใด คือพาณิใน**เงาพระจันทร์**และกัญญาใน**นางเอก** เช่นเดียวกับนริยาใน**ใบไม้ที่ปลิดปลิว** ที่ใช้การผ่าตัดแปลงเพศและการหลอกหลวงเป็นวิธีนำตนไปสู่ความสมหวัง แต่ความรักที่ผูกกับความแค้นและการเอาชนะ กลับยิ่งสร้างความเจ็บปวดจนต้องปลิดชีวิตตนเองตรงข้ามกับแก้วใน**ทางสายที่สาม**ซึ่งหลักยึดเหนี่ยวทางศาสนาช่วยให้ค้นพบค่าของความรักที่ไม่ครอบครอง และอุทิศตนแก่การงานเพื่อสังคมได้

เมื่อพิจารณามุมมองภายใน ที่เลือกเน้นผ่านสายตาของตัวเอก เรื่องที่สร้างความเข้าใจความขัดแย้งภายในมากที่สุดคือ**รูปทอง**และ**ทางสายที่สาม** ใน**ประตูปิดตาย** มุมมองภายในของจิลา ภรรยาของนพ ถูกเน้นมากกว่าตัวเอกฝ่ายชาย จึงสร้างความน่าสนใจได้มากกว่า ส่วนในเรื่องที่ตัวเอกถูกคนรักร่วมเพศคุกคามคือ **เงาพระจันทร์**และ**นางเอก** ความตื่นตระหนกหรือสับสนของผู้ถูกระทำเพราะฝังใจในความคิดที่ถูกกล่อมเกลามา ก็ยังแสดงข้อจำกัดของชีวิตคู่แบบนี้ในบริบททางสังคม ถึงแม้การให้ภูมิหลังของตัวละครสามารถสร้างความเข้าใจได้ในระดับหนึ่งต่อผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าวิปริต แต่โครงเรื่องและพฤติกรรมของตัวละคร ก็ทำให้ตัวละคร

เหล่านี้ไม่น่าเห็นใจเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะในส่วนลึกผู้แต่งต้องป้องกันตัวเองไม่ให้ถูกมองว่าสนับสนุนพฤติกรรมที่สังคมยังต่อต้านอยู่ การใช้มุมมองภายนอกประกอบกับมุมมองภายใน ใน **ใบไม้ที่ปลิดปลิว** และเส้นทางที่ว่างเปล่า เป็นองค์ประกอบที่พอเหมาะที่สื่อปัญหาของตัวเอกและจุดจบที่ยากจะเสี่ยงได้ แต่ก็ชี้ว่าชีวิตเช่นนี้ยังเป็นสิ่งแปลกแยกจากสังคมอยู่นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายของนักเขียนชายกับนักเขียนหญิงที่แสดงปัญหาและคุณค่าของมนุษย์ ซึ่งมีพฤติกรรมขัดกับบรรทัดฐานของสังคม เช่น โสเภณี เพื่อพิจารณาทัศนคติของผู้แต่งว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร และสร้างความเข้าใจต่อชีวิตดังกล่าวได้ลึกซึ้งเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา อโศกสิน. 2519. **ประตูที่ปิดตาย**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
_____. 2546. **รูปทอง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนาไนท์.
กীরดี ชนา. 2525. **ทางสายที่สาม**. กรุงเทพฯ: วรณกรรมเพื่อชีวิต.
_____. 2545. **ทางสายที่สาม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อรุณ.
เจตนา นาควัชระ. 2520. “วรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา”, ใน **วรรณไวทยาการ (วรรณคดี)**. หน้า 1-49. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
_____. 2530. “ศัตรูที่ล้นไหล: แง่มุมหนึ่งของวรรณกรรมไทยร่วมสมัย”, ใน **ทางอันไม่รู้จักจบของวัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์**. หน้า 3-33. กรุงเทพฯ: เทียนวรรณ.
ชุมศักดิ์ พงษ์พานิช. 2530. “จากชาย...สู่หญิง”, **ใกล้หมอ**. 11 (พฤศจิกายน), 15-22.
ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. 2545. **อ่าน(ไม่)เอาเรื่อง**. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
ตรีศิลป์ บุญจรร. 2525. **นวนิยายไทยในรอบทศวรรษ: ข้อสังเกตบางประการ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ทมยันตี. 2537. **ใบไม้ที่ปลิดปลิว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
นิตยา เข้มเพชร. 2535. “วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศชายของตัวละครในนวนิยายไทย ตามหลักจิตวิทยา” ปรินิพนธ์การศึกษา

มหาวิทยาลัย สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ประนอม สโรชมาน. 2524. “รักร่วมเพศ”, **ธรรมศาสตร์**. 10 (กันยายน), 164-179.

พรอยด์, ซิกมันด์. 2529. **พื้นฐานทฤษฎีจิตวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: หญิงสาว.

ภาตา. 2543. **เส้นทางที่ว่างเปล่า**. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลยู.

ยศ ลันตสมบัติ. 2532. **พรอยด์และพัฒนาการของจิตวิเคราะห์ : จากความฝันสู่**

ทฤษฎีสังคม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรวรรณ ศรียากย์. 2550. **ให้สัมภาษณ์**. 19 ตุลาคม.

วิทย์ คิวะศรียานนท์. 2541. **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ: ธรรมชาติ.

วิทยา นาควัชร. 2529. **รู้จักชีวิต**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

สกลรัตน์ แซ่ด่าน. 2528. “วิเคราะห์ลักษณะตัวละครเอกปติในนวนิยายแนวจิตวิทยา
ของโสภาค สุวรรณ” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สิริวรรณ สารนาถ. 2530. **ทฤษฎีบุคลิกภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สีฟ้า. 2527. “เรื่องจากปก : นาฬิกาอักษรสีฟ้า”, **ถนนหนังสือ**. 10 (เมษายน), 15-28.

สุไลพร ชลวิไล. 2545. “หญิงรักหญิง : ผู้หญิงของความเป็น ‘อื่น’ ”, ใน **ชีวิต
ชายขอบ : ตัวตนกับความหมาย กรณีศึกษาเกย์ หญิงรักหญิง คนชรา
คนเก็บขยะ วัยรุ่น เด็กข้างถนน**. หน้า 96-137. กรุงเทพฯ: ศูนย์
มานุษยวิทยาสิรินธร.

เสรี วงศ์มณฑา. 2525. “การอภิปรายเรื่องเกย์”, ใน **ปัญหาชีวิตและสุขภาพ**. หน้า
151-213. กรุงเทพฯ: จัดรัสคอมพิวเตอร์.

โสภาค สุวรรณ. 2523. “บนเส้นทางแห่งเกียรติและงาน”, **สกุลไทย**. (เมษายน), 47-50.

_____. 2524. **เงาพระจันทร์**. กรุงเทพฯ: บันลือสาส์น.

_____. 2537ก. **เงาพระจันทร์ เล่มหนึ่ง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

_____. 2537ข. **เงาพระจันทร์ เล่มจบ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

อริน พินิจวรารักษ์. 2527. “การใช้เรื่องรักร่วมเพศในนวนิยายไทย พ.ศ.2516-
พ.ศ.2525” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต หน่วยวิชาวรรณคดี
เปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญชัน. 2547. **นางเอก**. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.

อาคม สรสุชาติ. 2525. “การอภิปรายเรื่องเกย์”, ใน **ปัญหาชีวิตและสุขภาพ**. หน้า 151-213. กรุงเทพฯ: จัตุรัสคอมพิว.

Gallop, J. 1982. **Feminism and Psychoanalysis: The Daughter’s Seduction**. London: Macmillan.

Jackson, P.A. 1977. **An Explosion of Thai Identities 1960-1965**. Unpublished paper version 3 July, p. 5.

Sinnott, Megan J. 1999. **Masculinity and Tom Identity in Thailand in Lady Boys, Tom Boys, Rent Boys: Male and Female Homosexuality in Contemporary Thailand**. Peter A. Jackson and Gerard Sullivan, eds., New York : Haworth Press, Inc., p.97-120.